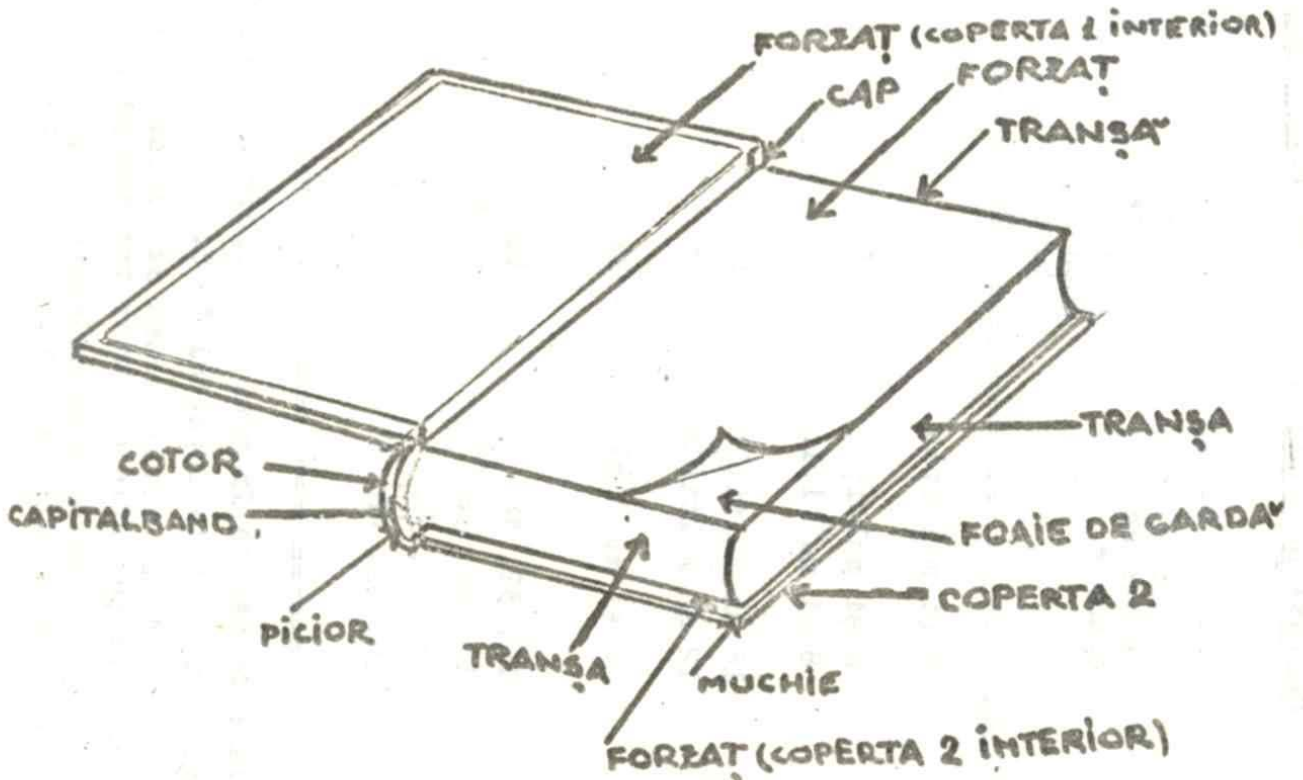
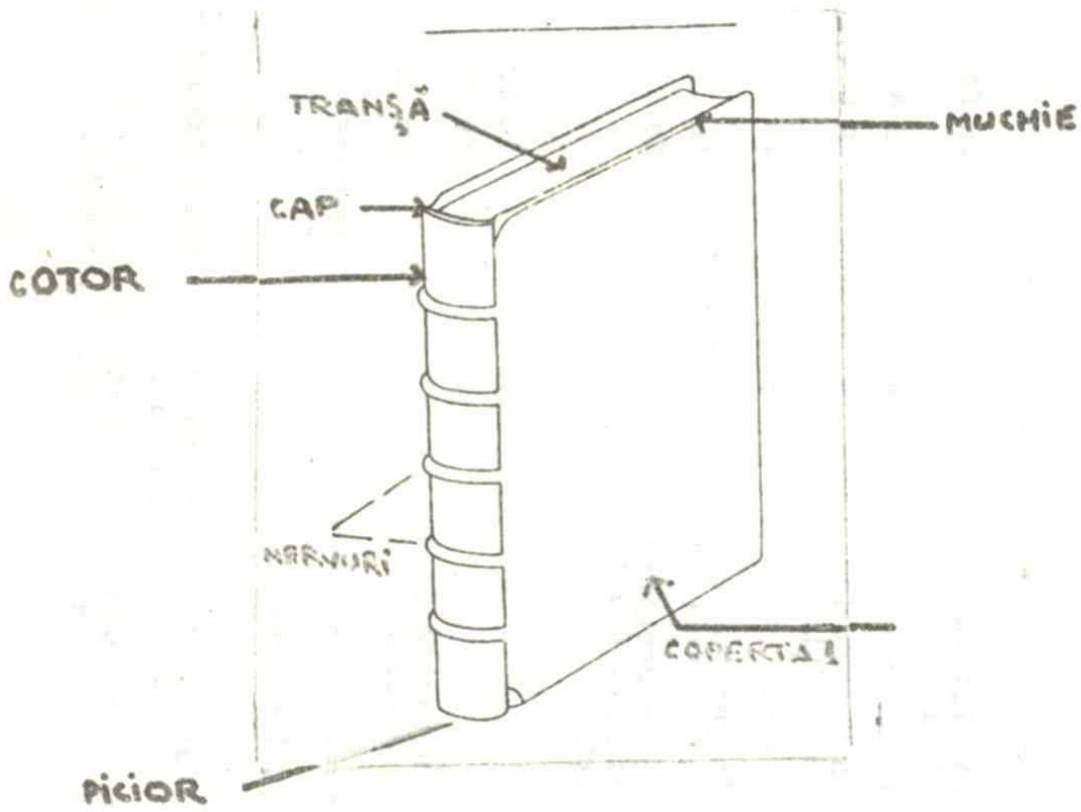

P A R T E A A V-A

MATERIALE AUXILIARE :

1. Elementele necesare determinării formatului cărții
2. Părțile cărții
3. Date sumare privind legătura de carte
4. Tipuri de legături
5. Notația muzicală bizantină

PĂRȚILE CĂRȚII

DATE SUMARE PRIVIND LEGATURA DE CARTE ROMANEASCA

EPOCA

EVOLUTIA LEGATURII DE CARTE

Fină în secolul
al XV-lea

Fină în secolul al XV-lea nu se poate vorbi de o legătură propriu-zisă de carte. Strămoșii legăturii de carte sînt tripticele sculptate sau pictate care conservă textul pomelnicului scris pe pergament și care reproduc în mic motivele de pe turnurile și zidurile mănăstirilor, portaluri și chenare de ferestre, pietre de mormint și timple de altar.

Secolul al
XV-lea

Legătoria apare în mănăstiri. Cei dintîi legători sînt călugării care erau și copişti, miniaturişti, zugravi, gravori, uneori tăbăcari și curelari. Legăturile se numesc mănăstirești (monastice) după locul unde sînt executate. Cărțile sînt cusute cu vină de bou sau sfoară de cîneșă și sînt protejate de coperti din lemn, adesea îmbrăcate în piele sau stoffe brodate, cu închizători din metal sau piele. Pe copertile din piele, ornamentele sînt imprimate cu fier rece. Pentru protejarea lor se folosesc în colțuri și centru, bumbi metalici numiți caboșoane sau o îmbrăcăminte de carte din metal prețios numită ferecătură. Ferecăturile sînt uneori ornamentate cu pietre prețioase, plăci de fildeș, emailuri, etc. Cea mai veche ferecătură este cea din argint aurit a Evangheliarului manuscris, caligrafiat și împodobit cu miniaturi de Nicodim (mănăstirea Tismana, atelier muntean, 1404-1405). Schema generală de ornamentare a legăturii de carte românească legată în piele se regăsește în legătura de carte europeană a secolului al XV-lea și după datele deținute este mai reprezentată la noi în secolul al XVI-lea.

Secolul al
XVI-lea

În secolul al XVI-lea tehnica de legare rămîne cea din secolul trecut. Ferecăturile continuă să reprezinte modul luxos de protejare a cărții pînă la începutul secolului al XX-lea, cînd pornind de la mijlocul secolului al XIX-lea, metalul prețios începe să fie înlocuit cu metalul comun. Legăturile în piele se ornamează cu fier rece cu motive specifice după zona geografică. În Moldova, ornamentele sînt mai ales fitomorfe, în Țara Românească geometrice, uneori combinate. În Transilvania se observă utilizarea ambelor tipuri de ornamente în funcție de legăturile culturale dintre centrele culturale românești din Transilvania

cu cele din Țara Românească ori Moldova. Motivele geometrice predomină, unele chiar pînă spre sfîrșitul secolului al XVII-lea.

Principalele motive ornamentale sînt așezate în interiorul chenarului și reprezintă :

- ghiocelul stilizat cu trei petale conturate cu linii simple sau duble.
- rozeta inspirată din floarea de argintică (vizibilă și în frontispiciile și vinieta gravate în cărți).
- trefla, crinul și palmeta în diverse combinații.
- elemente zoomorfe de inspirație heraldică (rar).

Schema de așezare a ornamentelor pe copertă :

- coperta 1 : dreptunghiul chenarului în care se inscriau romburi, în interiorul cărora se dispuneau motivele.
- coperta 2 : altă așezare a elementelor decorative, mai rar prin folosirea altor motive; joc de linii.
- chenarul reprezintă unul sau mai multe rînduri de motive, mai ales geometrice.
- centrul este format din linii care împart coperta în romburi sau dreptunghiuri (de obicei triple, mai rar simple sau duble). La punctul de întîlnire al liniilor se apăseau mici fiare reprezentînd un cerc dublu, o stelută, un cerc cu un punct la mijloc, pentru a masca suprapunerile și depășirile de linii. În jurul locului de întîlnire a liniilor se plasau în raze fiarele destinate să decoreze spațiul.

Secolul al
XVII-lea

În legătura din piele se păstrează motivele ornamentale ale secolului al XVI-lea cu diferențe de dimensiuni și de așezare în ansamblu. Spre sfîrșitul secolului apar elemente ale barocului, mai puternice în Transilvania prin influența germană. Începe să se dezvolte stilul numit brîncovenesc. Pentru ornamentare se folosește poleirea cu foiță de aur, mai rar argint, a întregii suprafețe decorate sau numai a unei părți (colțuri și medalioane).

Tranșa este aurită și cizelată cu motive geometrice sau fitomorfe.

Legătorii sînt de profesie logofeți, dascăli, grămătici, preoți.

Schema de așezare a ornamentelor pe copertă

- chenarele nu mai sînt imprimarea aceluiași fier (ca în secolul al XVI-lea) ci a unor rulete cu lățimea între 0,5 - 18 mm. pe care sînt gravate vrejuri stilizate din flora românească. Ruletele sînt și cu zimți, colțișori, liniile punctate, mai tîrziu se preiau motivele florale și frunzele de acant din sculptură.
- colțuri : în loc de romburi apar motive florale mici, capete de ingeri, evantaie.
- centru : medalioane sau rozete. Dispare linia triplă care împărțea coperta în romburi.

Secolul al
XVIII-lea

Apare titulatura "legător de carte" în însemnările manuscrise despre legătura de pe cărți și primele nume de legători-gravori, semnați pe copertă : Ioanichie Bacov, Constantin Atanasievici Rîmniceanul, Mihail Strilbițchi. Legătorii lucrau ocazional și adesea ambulant, uneori se afiliu tipografiilor unde erau doar tolerați. Prima breaslă a legătorilor se înființează la Brașov în 1734. Secolul este dominat de legătura brîncovenească. În Moldova însă se observă păstrarea elementelor ornamentale geometrice caracteristice secolului al XVII-lea, iar în Transilvania se constată influența germană reprezentată de elemente baroce, dar și rămășițe ale ornamentației medievale de tipul micului medalion antropomorf inserat în chenare. Legătura brîncovenească folosește elementele ornamentale apărute încă la sfîrșitul secolului trecut, reprezentate de elemente decorative orientale și influențe occidentale baroce. Vor domina tot secolul al XVIII-lea, în a doua jumătate impunîndu-se în ornamentarea colțurilor simboluri ale celor patru evangheliști. Ornamentele legăturii brîncovenești constau din : frunza de acant, flora autohtonă (maci bujori, narcise, garoafe, floarea-soarelui, uneori un șir de arcuri care simulează un vrej, dar în loc de palmete (sfîrșitul secolului al XVI-lea) există motive locale regăsite pe ușile de la Hurez, ușile împărătești de la altarul mănăstirii Arnota etc., evantaiul, rozeta, decor semănat cu puncte.

Schema de așezare a ornamentelor pe coperte :

- chenarul este format din rulete pe care sînt gravate motive din flora românească.
- colțurile reprezintă flori, capete de îngeri. Motivul preferat este evantaiul, motiv oriental răspîndit și în ornamentarea cărții occidentale. Pe paletele evantaiului se gravau în Transilvania : garoafa cu patru petale și floarea de nu mă uita stilizată, în Ţara Românească : floarea de crăiță și de măceș pe tulpini lungi cu floarea stilizată.
- centrul este împodobit cu o rozetă (adesea din evantaie îmbinate) sau un medalion. Plăcile pentru imprimarea medalionului erau executate de gravorii din imprimerii și căpătau o dublă utilitate : pentru ilustrație și pentru decorarea legăturilor.

Secolul al
XIX-lea

La Sibiu în 1839 se înființează bresla legătorilor. Stilul tradițional rămîne la cartea religioasă, iar legătura cărții laice răspunde influenței Europei occidentale prin noile tehnici industriale de legare și folosire a ornamentelor occidentale. În noile legături se folosesc și materiale noi : pînza și cartonul ornamentat. Legăturile industriale sînt ușor de executat și din materiale ieftine. Cele mai simple sînt combinate din piele și carton sau pînză și carton, fără ornamentare. Legăturile industriale (editoriale) reprezintă cîteva tipuri deosebite : legăturile par-lante formate din legături simbolice și figurative și legăturile ornamentale propriu-zise. Unele ca și celelalte pot fi monocrome sau policrome și lucrate prin imprimare cu

placă. Legăturile ornamentale folosesc ornamentele populare de pe țesături, dar și che-
nare artistice în care se mai înserează colonade, împletituri, amorași, lire din arsena-
lul ornamental al legăturii europene. Chenarul, nu este obligatoriu în legăturile par-
lante, care încearcă o concordanță între legătură și conținutul cărții, mai ales prin
prezentarea pe copertă a portretului autorului, de obicei în medalion.
Editura Socec prezintă remarcabile legături editoriale.

Secolul al
XX-lea

Legăturile industriale sînt preponderente, legate în piele, pînză, carton și plastic,
care aderă la carte prin lipire. Legătura cărții se protejează prin casete și mape și
se înfrumusețează și protejează mai ales prin supracopertă.
Se urmărește concordanța între grafica legăturii și conținutul cărții ca o încă comen-
tare a cărții pe lângă ilustrație. Ca urmare a rolului de comentare a cărții, grafica
supracopertăi, copertii, casetei, mapei începe să fie semnată, la început de secol chiar
pe copertă, în zilele noastre pe verso foi de titlu.
Printre primii graficieni semnați: W.Piekarski, Menelas Simonidi, D.Stoica. Nu există o
schemă de legătură prestabilită, decît în cazul colecțiilor.
Legăturile manuale sînt sporadice și datorate unor entuziaști ca G.Brătescu-Voinești
sau Romulus Vulpescu (în cadrul inițiativelor bibliofile editoriale).

DATE SUMARE PRIVIND LEGĂTURA DE CARTE STRĂINĂ

E p o c a	Evoluția legăturii de carte	L e g ă ț o r i
Antichitatea greco-romană	De la ruloul de papirus și pergament s-a ajuns la forma cunoscută a cărții prin intermediul codexului reprezentat de foi de pergament asamblate la bază și protejate de altă foaie simplă de pergament.	
Până în secolul al XV-lea	Arta legăturii apare în mănăstiri, Un preot (ligator) făcea legătura de carte. Manuscrisele pe pergament, bogat ilustrate cu miniaturi au coperti masive și somptuoase, de pus pe mese și pupitre, protejate de hoție prin atașarea de suporturi cu lanțuri (libri catenati). Legăturile se numesc <u>mănăstirești (monastice)</u> după locul unde au fost lucrate. Cărțile sînt cusute cu vină de bou sau cu benzi de pergament și sînt apărute prin coperti din lemn îmbrăcate în piele și stofe brodate, cu închizători din metal sau piele. Pielea și stofa copertilor se protejează la colțuri și centru cu caboșoane sau cu ferecături (legături de orfevrărie) din metale prețioase ornate cu plăci de fildeș, pietre prețioase, email etc. Legăturile îmbrăcate în stofe s-au conservat rar. Se mai folosesc drept legătură de carte foi de pergament, uneori rupte din manuscrise vechi, procedeu care va continua sporadic și în secolul următor.	
Secolul al XV-lea	Invenția tiparului a facilitat multiplicarea cărții și a dezvoltat implicit, tehnica legătoriei. Apar tehnica și materialele legăturii artizanale actuale alături de cele ale secolului trecut. Legăturile se cos cu sîpară de cînepă, iar materialele sînt din piele de căprioară, porc, oaie. Cotoarele au nervuri groase,	

profilate, foile de gardă sînt din hîrtie albă, tranșa cărții este pictată și cizelată. Pielea copertilor este imprimată la rece cu fiare mănăstirești care formează astfel desene în relief pe fonduri presate.

Legăturile mănăstirești reprezentînd scene religioase se imprimă cu o placă, nu cu un singur fier ornamental. Ele apar prima dată în Olanda, apoi în Germania, Franța și Anglia și se numesc legături gotice. În Germania din a 2-a jumătate a secolului apare un instrument nou, ruleta, care repeta prin rotire, modelul apăsător pe pielea umezită. Noul instrument va fi folosit în chenare sau benzi.

În Italia, prin intermediul Veneției și a altor orașe comerciale se învață aurirea legăturilor de la orientali și prin intermediul lor procedeul pătrunde în Europa occidentală.

Coster, Heinrich
Fogel, Johann

Boule, André
Bayeux, Edmond
Compains, Jean
Macé, Robert

Secolul
al XVI-lea

Se preiau principalele tipuri de legături din secolul trecut. Germania impune noua schemă a legăturii: chenar imprimat cu ruleta, interiorul imprimat cu placă.

Renașterea cărții începe în Italia influențată de arta orientală. Primele legături italiene cu influență orientală sînt cele promovate de Aldus Manutius, care combină imprimarea la rece cu aurirea unor ornamente și tot sub influență orientală înlocuiește uneori copertile din lemn cu cartonul, care mai ușor de mînut și mai practic, se putea folosi pentru formatele mici preferate de Aldus și imitate de continuatorii săi, familia tipografilor Giunta din Florența. Astfel, în acest secol, formatul cărții se micșorează: în 8° înlocuiește în 2° și în 4°.

Prin intermediul prieteniei lui Aldus Manutius cu colecționarul francez Jean Grolier, noul stil de legătură se răspîndește în Franța deschizînd drumul preponderenței franceze în arta legăturii secolului al XVII-lea. Numeroase ateliere de librari-legători se deschid la Paris și Lyon. Franța impune legătura cu blazoane prin Ludovic al XIII-lea.

Cîteva tipuri de legături conlucrează în Europa secolului :

- pînă la legăturile aldine, în Franța din timpul regelui Ludovic al XIII-lea se folosește un decor de tranziție între arta monastică și cea a renașterii, regele folosind ca emblemă pentru cărțile sale motivul porcului spinos.
- legături aldine create prin folosirea fiarelor ornamentale tip, imprimate în adîncime, mai întîi simple, apoi în aur.

legătorii din
Wittenberg
familia Aldus, tipografi
și legători în Veneția
Continuatori: familia
Giunta din Florența
Imitatorii străini ai
lui Aldus: Krause, Jacob,
Meuser, Gaspar

Wotton, Thomas ("Grolierul englez)

Roffet, Etienne
Școala lyoneză

- legături cu camee, reprezentate prin motive aldine avînd în centru pe coperta primă un relief oval cu scenă antică. Canevarius, Demetrius
- legăturile Grolier sînt reprezentate prin desfășurarea pe toată coperta în figuri geometrice sau în împletituri a panglicilor din două fire paralele mai mult sau mai puțin împodobite cu fleuroane aurite, care încadrează o parte centrală avînd pe prima copertă în capitale aurite titlul cărții și pe coperta a doua, deviza lui Grolier: "Portio mea, Domine, sit in terra viventium", iar în josul ei, însemnarea: "Jo. Grolierii et amicorum". Grolier, Jean
- conlucrează acum, legăturile italiene cu fiare aldine și cele franceze cu împletituri umplute cu mastic colorat precedînd mozaicul în piele.
- contemporan cu Francisc I, regele Franței și Grolier, se impune ca legător, librarul și tipograful Geoffroy Tory, care va utiliza plăci ornamentale cu împletituri fitomorfe și-și va impune emblema sa: vasul spart. Tory, Geoffroy
- urmează cîteva embleme regale pentru cîteva regi ai Franței în ordine cronologică: Francis I, cu emblema sa: salamandra, Henric al II-lea cu inițialele înlănțuite HC și HD și semiluna Dianei de Poitiers, la care uneori persistă și caboșoane de protecție, Henric al III-lea cu ornamente semănate pe tot cîmpul copertei și motive funebre, care formează tipul de legături numite legături regale.
- sfîrșitul secolului înseamnă impunere franceză mai ales prin decorul "à la fanfare" datorat lui Nicolas și Clovis Eve și numit legătura "a la fanfare" abia în secolul al XIX-lea de Charles Nodier după numele unei cărți, legată pentru el: "Les fanfares et courvés abbadesques". Ea reprezintă o legătură foarte decorată formată din cartuș central cu împletituri limitînd compartimentele ornate cu fiare aldine, ramuri și împletituri fitomorfe. Henric al IV-lea afecționează ornamentele semănate și decorul "à la fanfare" pe pergament alb din piele de vițel. Plantin, Christophe, editor și legător
- La acest sfîrșit de veac, legătorul Mace-Roette inaugurează primele marmorări de piele, foi de gardă și tranșe. frații Eve :
Nicolas și Clovis

Secolul al
XVII-lea

Secolul al XVII-lea a deschis pentru o lungă perioadă preponderența Franței în legătura de carte reprezentată prin două tendințe contrarii : bogăție excesivă a decorului și prin reacție, o excesivă sobrietate.
Toate elementele cărții sînt atent finisate: cotorul cu cinci nervuri este foarte decorat între nervuri, foile de gardă sînt din hîrtie picată sau dublate cu piele și au în interior chenare aurite trase cu ruleta, iar tranșa este aurită. Pielea este din marochin roșu.

În legăturile regale cu blazon central, ornamentele adiacente, sînt la Ludovic al XIII-lea, ornamentele semănate pe tot cîmpul copertei, iar Ludovic al XIV-lea preferă ca emblemă soarele și inițialele sale.

Concomitent cu activitatea legătorilor Florimond Badier și Le Gascon apare legătura cu raze și evantai, cu fiare în formă de spirale și punctate, iar la Badier, marca sa, un cap de bărbat.

Ca revers la excesul de decorații, Antoine Du Seuil impune un decor sobru dintr-o dublă încadrare din 3 linii cu fleuroane în colțuri.

Pentru desăvîrșirea sobrietății apare stilul numit jansenist, prin aluzie la severitatea religioasă a ordinului, fără decor, bazîndu-se numai pe eleganța pielii de calitate (marochin).

Rouette, Antoine

Le Gascon
Badier, Florimond
englezul Mearne, Samuel

Du Seuil, Antoine

Secolul al
XVIII-lea

Cu toată opoziția de sobrietate de la sfîrșitul secolului trecut, secolul al XVIII-lea, continuă stilul încărcat cu toate fiarele ornamentale mai complicate.

Rafinarea elementelor cărții continuă prin folosirea marochinului de diferite culori: roșu, grenă, citrin, oliv, cu foile de gardă în hîrtie marmorată, mai nou în mătase, în piele și bordate în interior de rulete decorative mai încărcate.

Așa numita legătură cu dantelă se obține printr-o încadrare ornamentată formînd un fel de dantelă aurită, decupată spre centru pentru a da loc titlului, blazonului, numelui posesorului. Atribuită lui Antoine-Michel Padeloup, acest stil este folosit și de cei doi Derome, dintre care fiul se individualizează prin ornamentul "cu pasăre". Padeloup și un alt legător, Monnier sau Le Monnier mai folosesc un procedeu utilizat în secolul al XVIII-lea, acela de a grupa pe coperti bucăți de piele din diferite culori pentru a obține o mozaicare în piele. Tot în această perioadă, desenatorul Pierre-Paul Dubuisson impune decorul cu placă al almanahurilor de sfîrșit de secol.

Exuberanța ornamentală este înlăturată de stilul revoluției, care inaugurează un stil format din ornamente cu bonete friglene, sulite etc. Simplitatea legăturii acestei perioade se observă și în folosirea cotorului fără nervuri și în apariția legăturilor combinate din piele cu carton.

Legăturile devin modeste și democratice și legătorul Alexis Pierre Bradel inventează legătura Bradel, cusută pe panglică, cu coperti din pînză sau hîrtie.

Padeloup, Antoine-Michel
Derome, Jacques-Antoine
Derome, Nicolas-Denis
Le Monnier, François-Laurent

Bradel, Alexis-Pierre

În Anglia, sub influența elementelor clasice de decorare inspirate de sobrietatea antică se dezvoltă legătura clasică engleză, printr-un legător singular, cu puține ornamente, mergând până la borduri din fire fine, mici ornamente pe margini, câte o floare în colțuri, spre a scoate în evidență marochinul verde sau albastru și pielea de Rusia cu care legătorul Roger Payne obișnuia să lucreze.

Payne, Roger

Secolul al
XIX-lea

Secolul al XIX-lea este încă sub semnul clasicismului reprezentat prin preferința imperiului lui Napoleon pentru elementele decorative ale antichității. Legătura reprezintă stilul așa-zis imperial, cu copertile cu chenare din ornamente greco-romane, sfincși, obeliscuri, lire, palmete egiptene, atribute imperiale (albină, vultur etc.), evantai în colțuri. Cotorul neted, fără nervuri sau cu patru nervuri largi și puțin pronunțate este de asemenea ornat. Frații Bozerian folosesc foarte nuanțat ornamentele și lasă blazonul lui Napoleon locul esențial în ornamente. După căderea lui Napoleon, stilul restaurației, se întoarce spre trecut și împrumută fiarele Aldus și plăcile de aurit și face tranziție între stilul imperial și cel romantic. Re prezentantul principal este Joseph Thouvenin. Stilul romantic impune gustul pentru goticul medieval și decorul cu placă după modelul evului mediu numit "cu catedrală" (neo-gotic), dar și un alt decor romantic format din arabescuri și inspirații, din stilul Ludovic al XV-lea. Reîntoarcerea în istoria Franței crează în a doua jumătate a secolului un moment de stagnare creativă, manifestată prin pastise, copii ale vechilor stiluri, care introduc cotorul rotund cu cinci nervuri, copertile în marochin cu granulație mare, foi de gardă din mătase moarăată și hîrtie specială. La mijlocul secolului apare legătura combinată din piele și carton, hibrid rezistent, cu copertile acoperite cu hîrtie simplă marmorată, cotor ornat și neted de piele și colțuri din piele. Multiplicarea edițiilor datorită progresului industrial ușurează apariția legăturilor industriale (editoriale), care folosesc pentru legături hîrtia și cartonul în culori și renunțarea la stilurile tradiționale, devenind creative în locul legăturilor manuale. Se creează legăturile parlante monocrome și policrome, simbolice și figurative, care comentează cartea prin imagini și care datorită tirajelor mai mari ale cărții într-o epocă înaintată tehnic își poate permite plata ilustratorilor de copertă, cunoscuți gravori ai epocii.

Frații Bozerian

Thouvenin, Joseph
Purgold,
Simier, Réne

Trautz-Bauzonnet

Alte legături industriale sînt ornamentale, imprimate cu plăci stereotipe, formate din chenare bogat ornamentate, în centrul cărora se imprimă titluri. (Sînt bine cunoscute legăturile editoriale policrome, parlante și ornamentale ale editurii Hetzel din Paris).

La sfîrșitul secolului, ornamentele sînt inspirate de motivele reprezentative stilurilor artistice, cum ar fi art nouveau. Creativitatea apărută în legătura editorială revitalizează și legătura manuală modernă permițînd o mare varietate de ornamentări. Prin rememorarea unor vechi stiluri, legătorii reiau procedeele de mozaicare, întrebuițarea decorurilor florale și desenele incizate în piele cu inspirație în motivele decorative ale stilurilor artistice ale vremii și de la legăturile parlante editoriale comentarea mai ales incizată a textului.

Canape, G.
Gruel, Leon
Chambolle-Duru
Marius, Michel
Meunier, Charles
Kieffer, René
Lepère, Auguste
Steinlen, Théophile
Cobden, Sanderson
Sullivan, Edward
Zaehnsdorf, Joseph
Kersten, Paul
Günther, Albert
Hofer, Anton

Secolul al
XX-lea

Legăturile artistice se fac în continuare manual din piele de calitate, cu cotorul semirotond și coperti ușor curbate, iar foile de gardă și copertile interioare îmbrăcate în piele sau mătase. În primele legături moderne se vede influența stilurilor: art nouveau, art-deco, cubism, etc. Se fac multe expoziții de legături originale.

Legăturile combinate se păstrează ca în secolul trecut sub forma clasică, cu cotor și colțuri din piele, restul acoperit cu hîrtie sau pînză simplă sau marmorată și modernele, cu cotor lung sau cu nervuri fanteziste, cu benzi în loc de colțuri.

Legătura industrială își schimbă mereu aspectul prin perfecționarea crescîndă a mașinilor și materialelor. Apar lucrări de serie tinzînd la cel mai economic și intens randament. Pe lîngă pînză și piele se întrebuițează materialul plastic. Volumele se cos pe panglici și se introduc în coperti decordate dinainte mecanic sau sînt legături fără cusătură prin tăierea și lipirea cotorului.

Legătura cărții se protejează prin casete, mape și supracoperti. Conținutul cărții se comentează pe coperti, supracoperti, mape și casete ca o continuare a ilustrației de carte și autorii acestui nou tip de ilustrație sînt semnați pe foaia de titlu sau pe verso. Și în cadrul legăturilor editoriale se pot obține legături de excepție după modelul celor din secolul precedent, dar majoritatea sînt lucrate după reguli simplist publicitare.

atelierul Sangorski
and Sutcliffe (Anglia)
Cockerell, Douglas
Frideaux, S.T.
Legrain, Pierre
Bonet, Paul
Bonfils, Robert
Langrand, Jeanne
Dorfner, Otto
Wiemeler, Demeter
Wiemeler, Ignaz

INDEX AL LEGĂTORILOR ROMÂNI DIN ÎNSEMNĂRILE
DE PE CARTEA VECHĂ ROMÂNEASCĂ

Nr. ort.	Numele legătorului cum apare în surse	Localitatea în care s-a efectuat legătura	Anul execuției legăturii
0	1	2	3
1.	Aaron, diacon în Alt Adămuș	Transilvania	
2.	Agathon, egumen la Neamț	măn. Neamț	1631
3.	Anghel, legător		sec. al XVIII-lea
4.	Bălcaș Iacob, paroh la Vlădeni		1823
5.	Cîrstea, popa, fiul lui popa Gheorghe		sec. al XVIII-lea
6.	Constantin Atanasievici Rîmniceanul	Rîmnicu-Vîlcea	1748-1782
7.	David, sin popa Neagoe ot selo Dol Comana	Dol Comana	1684
8.	Dimitrie de la Rîmnio	Rîmnicu-Vîlcea	1782
9.	Ioan Ciacalan, legător de cărți din Blaj	Blaj	1792
10.	Dionisie, bîv ecclisiarh al episcopiei Rîmnio	Rîmnicu-Vîlcea	1747
11.	Dudă Jidov din Birchiș	Birchiș (Banat)	1793
12.	Filip Voița, compactor și dascăl în Moisei	Moisei (Maramureș)	1778
13.	Ghedeon, ieromonah de la Dobrovăț	măn. Dobrovăț	1611
14.	Gheorghe, logofăt din Dușești	Dușești (Oltenia)	1839
15.	Ghiorghie de la Neamț	măn. Neamț	1717

0	1	2	3
16.	Gligore, legător de cărți din orașul Pitești, mahalaua sf. Spiridon	Pitești	1857
17.	Gora Mihai din Sătmar	Satu Mare	1817
18.	Iacob, diacon		
19.	Ieroftie din Moldova	Moldova	1729
20.	Ifrosin, ieromonah de la Dobrovăț	măn. Dobrovăț	1677
21.	Ioan, legător de la biserica Krețulescu	București	1731
22.	Ioasaf, monah de la mănăstirea Neamț	măn. Neamț	1562
23.	Ion, diac din Rîbra Mare	Rîbra Mare	1727
24.	Ion din Vișeu de Jos	Vișeu de Jos (Maramureș)	1769
25.	Ionită Voita, Moldoveanul Suceveanul	Suceava	1758
26.	Iorga, legător de cărți din București	București	1747
27.	Iosif, popa din Dobra	Dobra (Banat)	1706, 1738
28.	Iosif, popa, legător de cărți	Țara Românească	1726
29.	Isac, popa din Moldova de la Cîmpulung, ginerele lui Horghis	Cîmpulung Moldovenesc	1711
30.	Isaia din Poplaca	Poplaca (Transilvania)	începutul sec. al XIX-lea
31.	Isaia, ieromonah de la mănăstirea Neamț	măn. Neamț	1629
32.	Ivan Ostașu	Țara Românească	1742
33.	Lavrantie, ieromonah, legător de cărți		
34.	Lupu, ceasornicar din Botoșani	Botoșani	

o	1	2	3
35.	Matei, dascăl, gramăticul din Rusca	Rusca (Banat)	1699
36.	Merentie, popa de la Călinești	Călinești (Maramureș)	1728
37.	Mihai, popa din Iași vezir Strilbițchi, Mihai		
38.	Mihai, popa ot Chislaca, fecior lui Anghel legă- torul	Chislaca (Transilvania)	1770
39.	Mihai Popovici vezi: Mihai, popa ot Chislaca, fecior lui Anghel legă- torul		
40.	Neagoe din Poplaca	Poplaca (Transilvania)	1785
41.	Oprea, legător		1763
42.	Partenie, ieromonah de la Dobrovăț	măn. Dobrovăț	1573
43.	Petrea, popa, legător ot Focșani	Focșani	1756
44.	Savin din Rowno	Rowno (Rona de Jos? Maramureș)	1575
45.	Senvisner, Iacob	Belin (Transilvania)	1834
46.	Simion, dascăl din Făgăraș	Făgăraș (Transilvania)	1800
47.	Stan, popa din Cilnicioș	Cilnicioș	
48.	Strilbițchi, Mihai		sfârșitul sec. al XVIII-lea începutul sec. al XIX-lea
49.	Șerban Apostol ot Novaci	Novaci	1725
50.	Ștefan Pădure din Moldova	Moldova	1706
51.	Tancu, popa	Buzău	1833

0	1	2	3
52.	Toader, diacon, fiul popii Ionașco de la sfânta mitro- polie	/Suceava/	1667
53.	Teodor Nicolaevici	Banat	1794,1807, 1817,1818
54.	Toader Popovici, dascăl normalist și compactator de cărți	Berivoiul Mic (Transilvania)	
55.	Toma din Homorod	Homorod (Banat)	1763
56.	Toma, legător de cărți din Ardeal	Transilvania	1827

NOTĂ

Numele de legători au fost culese din lucrările privind lega-
tura de carte românească veche, precum și din prelucrarea cărții ro-
mânești vechi existente în colecția Bibliotecii Centrale de Stat :

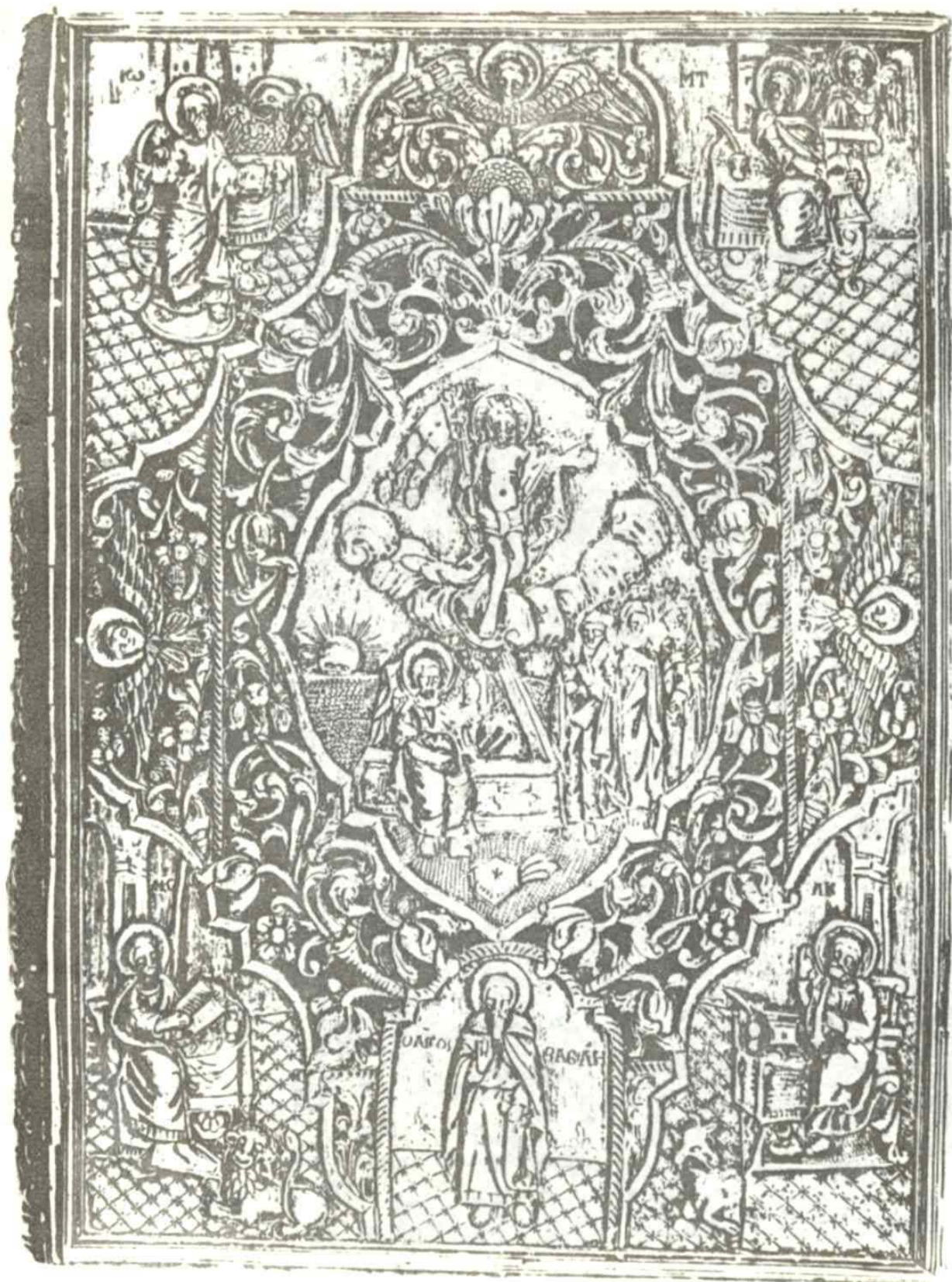
- Bacăru, Livia : Vechi legături de cărți românești. Introdu-
cere în istoria legătoriei din România.
În: Studii și cercetări de bibliologie,
vol.XIII, București, Editura Academiei
R.S.România, 1974.

- Colta, Elena Rodica : Legătoria de carte un meșteșug de
veche tradiție românească în vestul
Transilvaniei. În: Valori bibliofile
din patrimoniul cultural-național. Cerce-
tare și valorificare, vol.II. București,
1983.

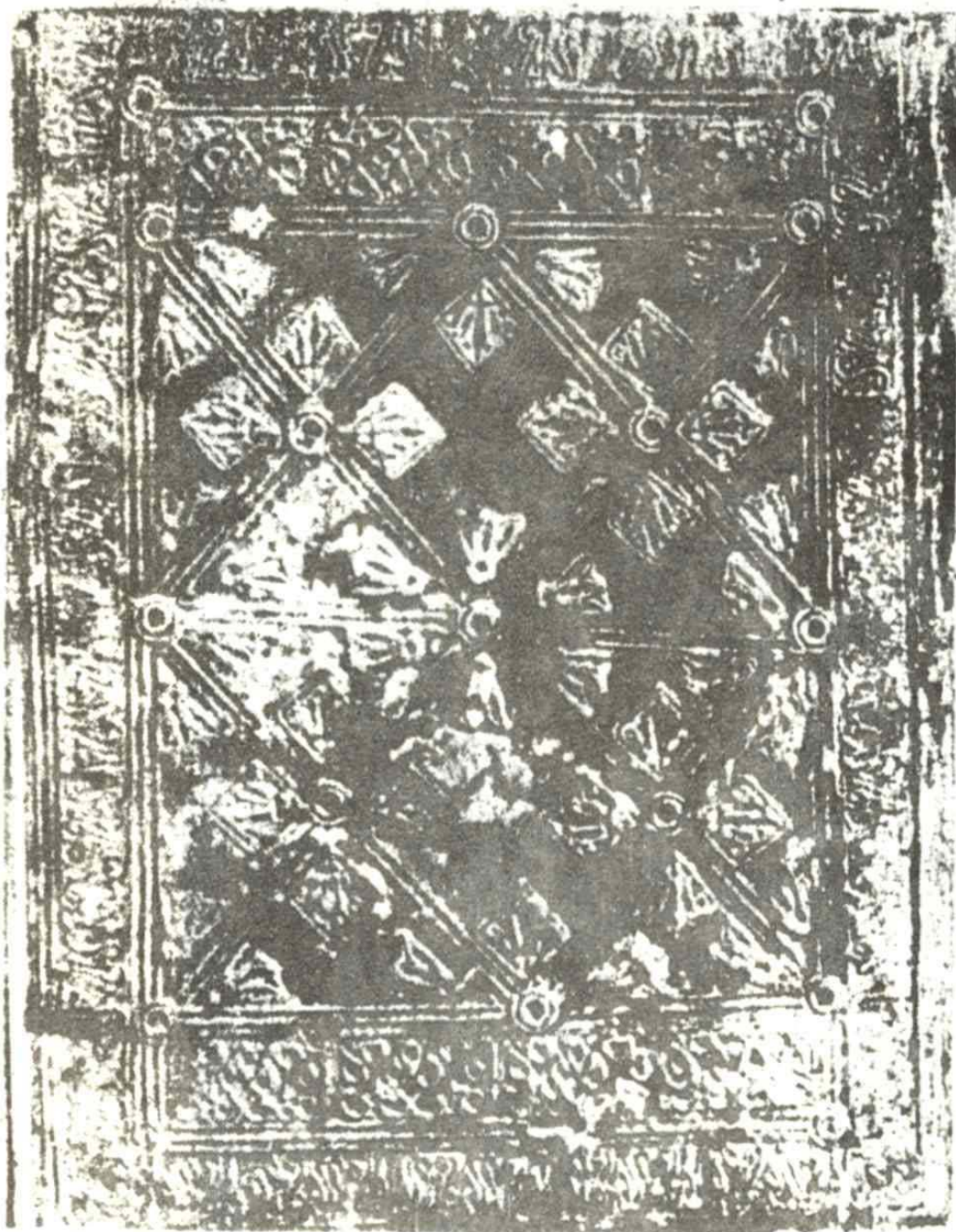
- Ligor, Alexandru : Știri privitoare la câțiva legători de
carte veche românească (manuscris).

Ca atare, pe măsura prelucrării unui fond mai însemnat de carte
românească se va trece la stabilirea vedetelor uniforme pentru lega-
tori.

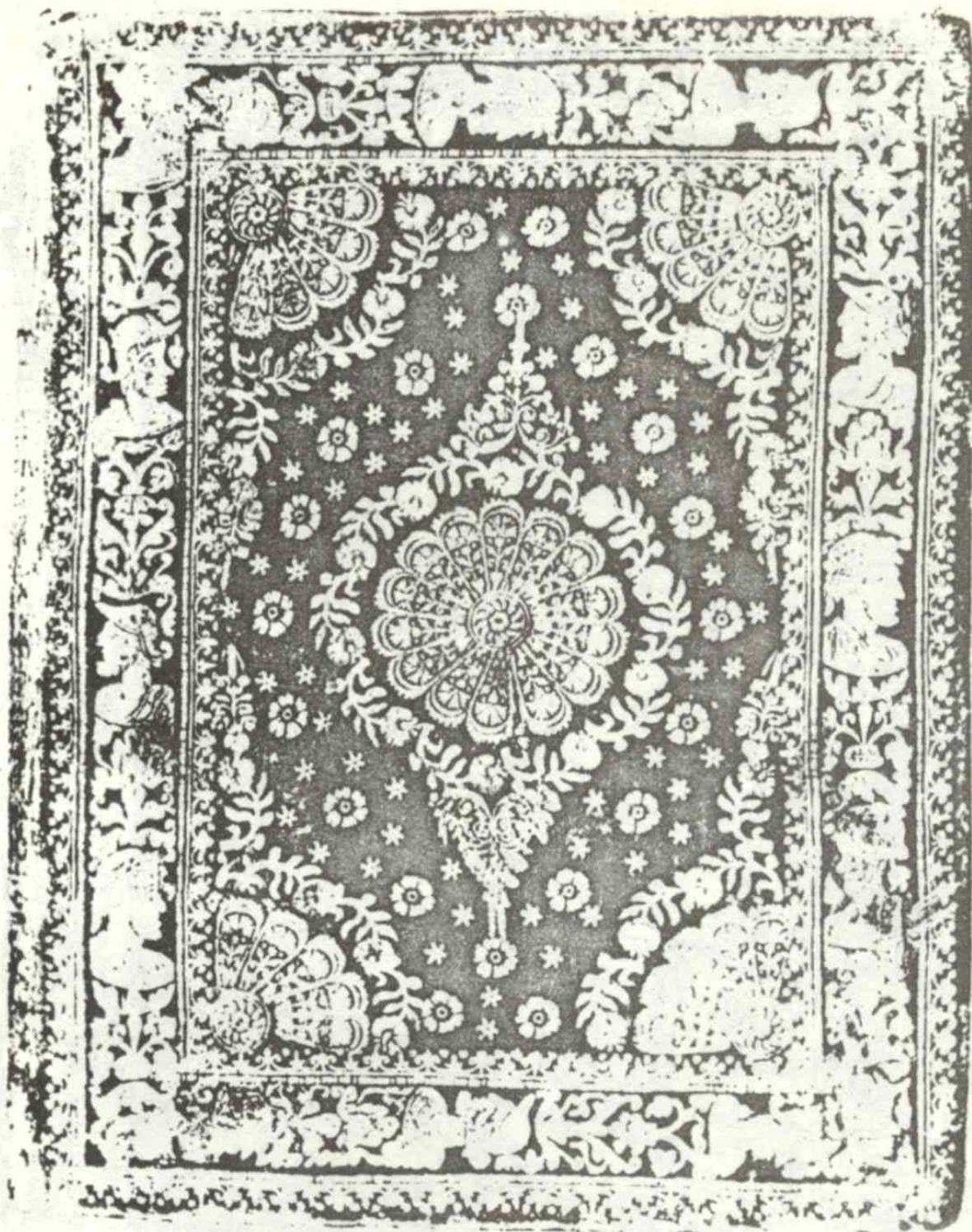
TIPURI DE LEGATURI

LEGATURA DE ORFEVRARIE CARE
IMBRACA UN EXEMPLAR DIN
EVANGHELIA DE LA BUCURESTI,

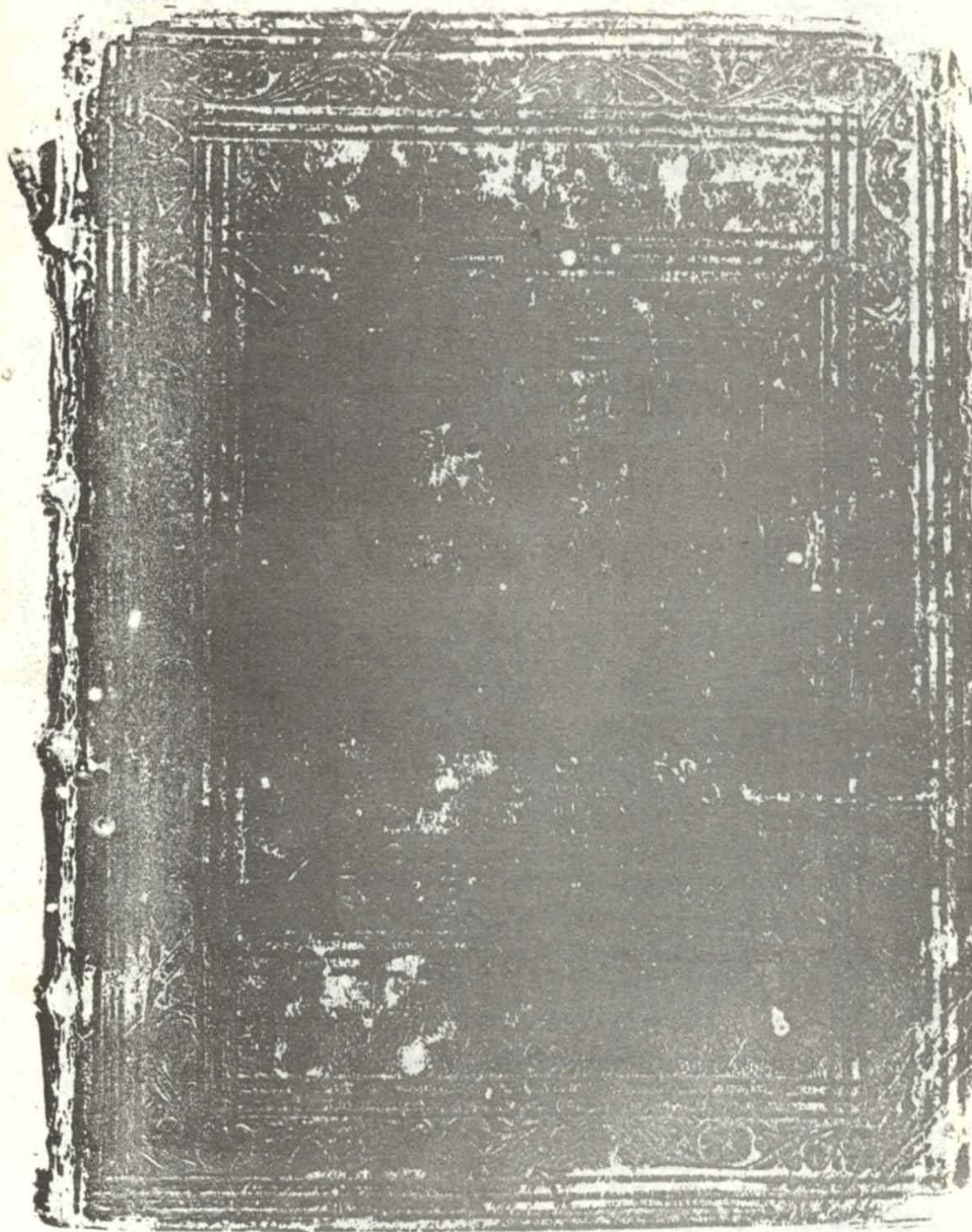
Legătura Liturghiesului lui Macarie, Tîrgoviște, 1508.

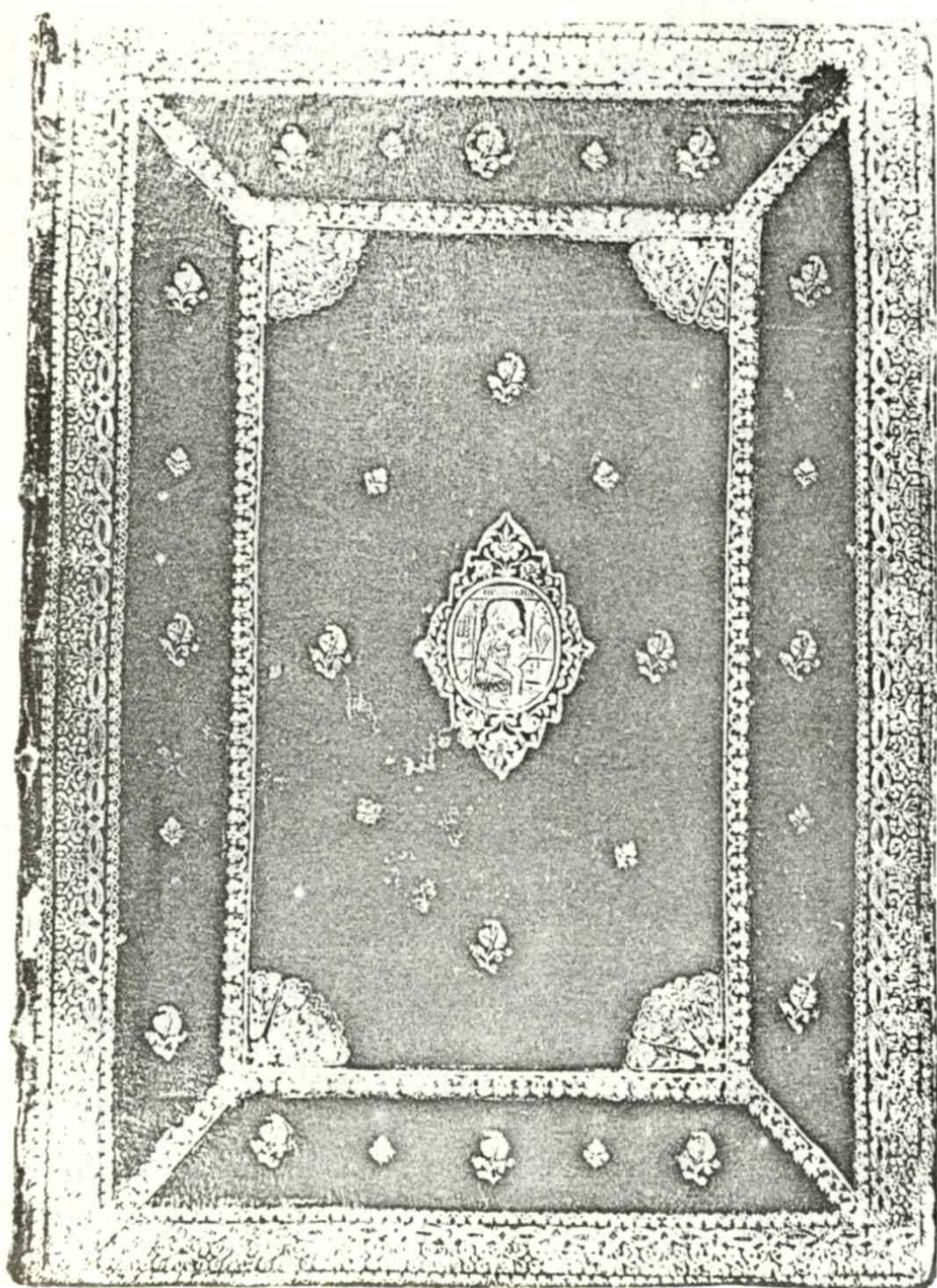
Legătură transilvăneană aurită din sec. al XVII-lea cu ornamente influențate de renașterea apuseană.

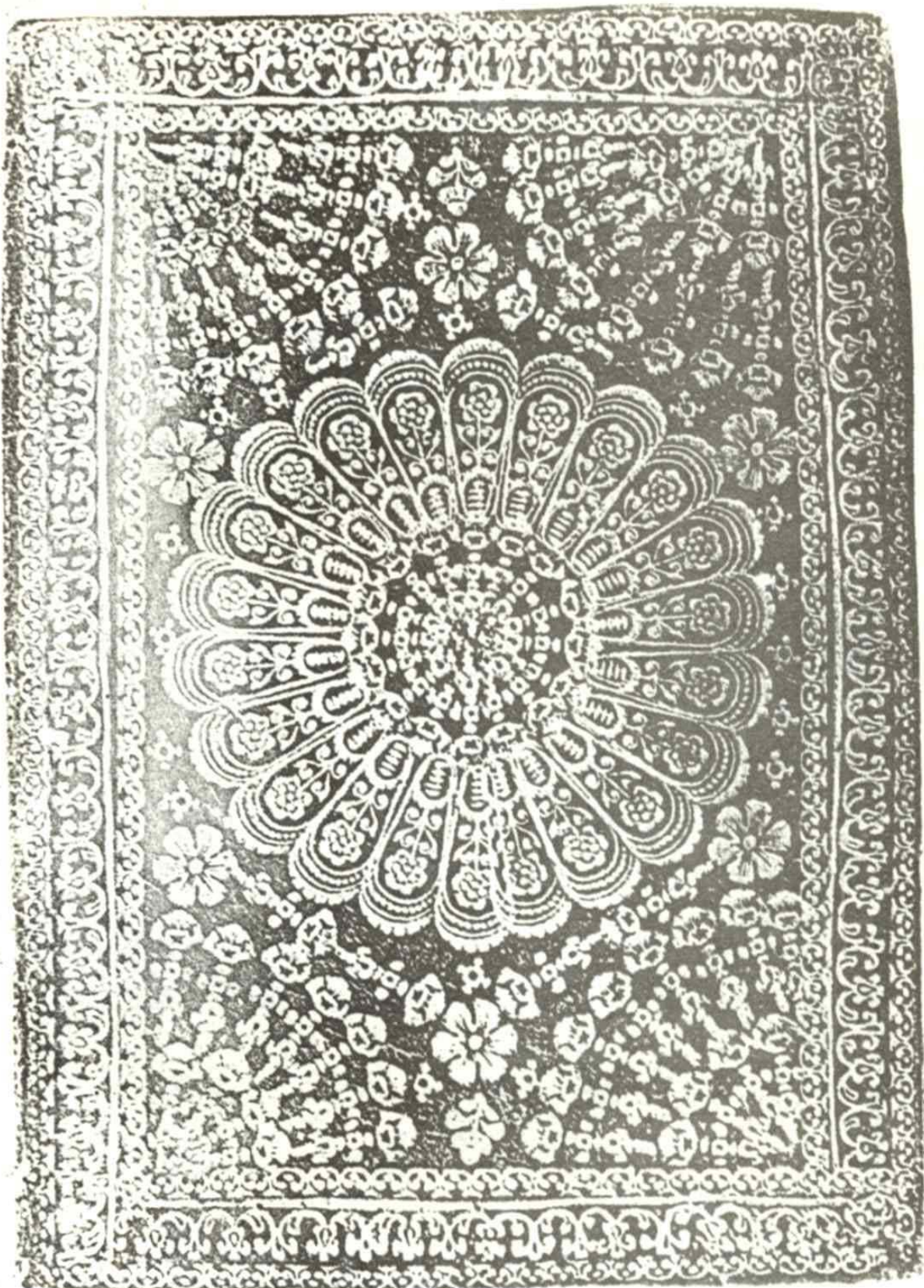
Legătură de secolul al XVII-lea cu ruletă, medalion și evantai în colțuri, care leagă cartea : Pravila de la Govora, 1640.

Legătură tipică de sec. al XVII-lea, care leagă cartea :
Carte sau lumină, Snagov, tipărită de Antim Ivireanul,
1699.

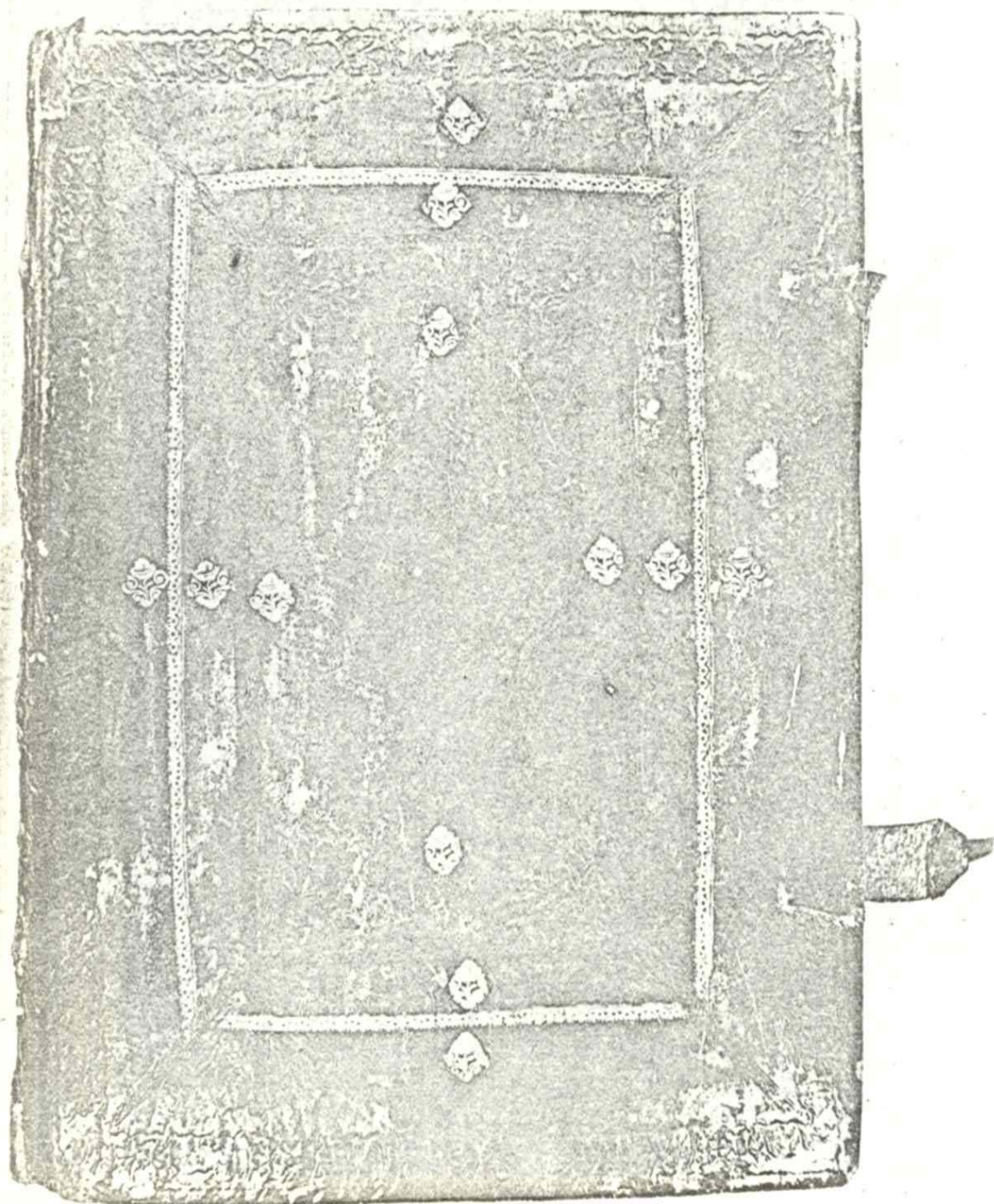

Legătură brîncovenească aurită, care leagă cartea :
Psaltire, Snagov, tipărită de Antim Ivireanul, 1700

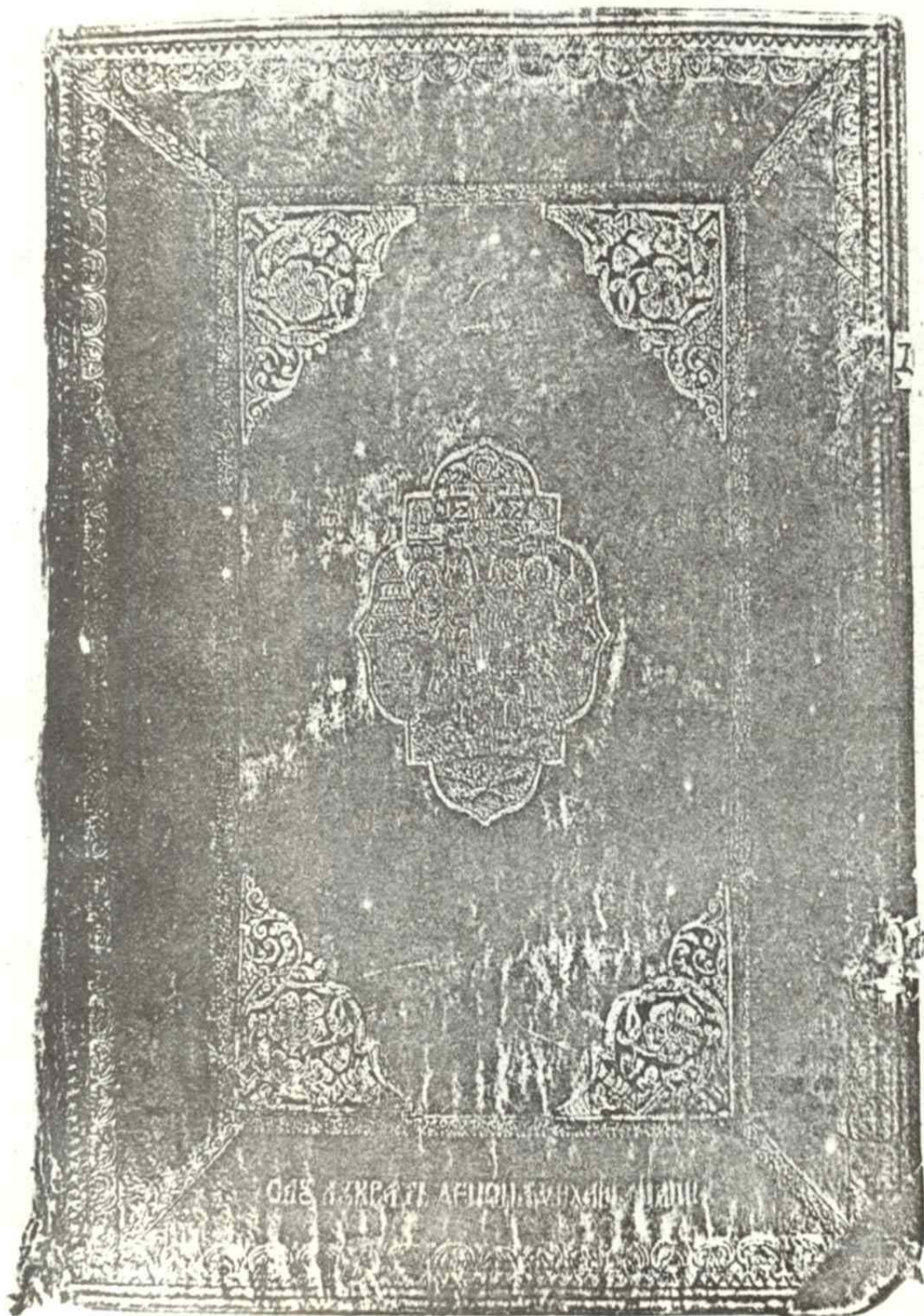

LEGATURA BRINCOVENEASCA (1709)

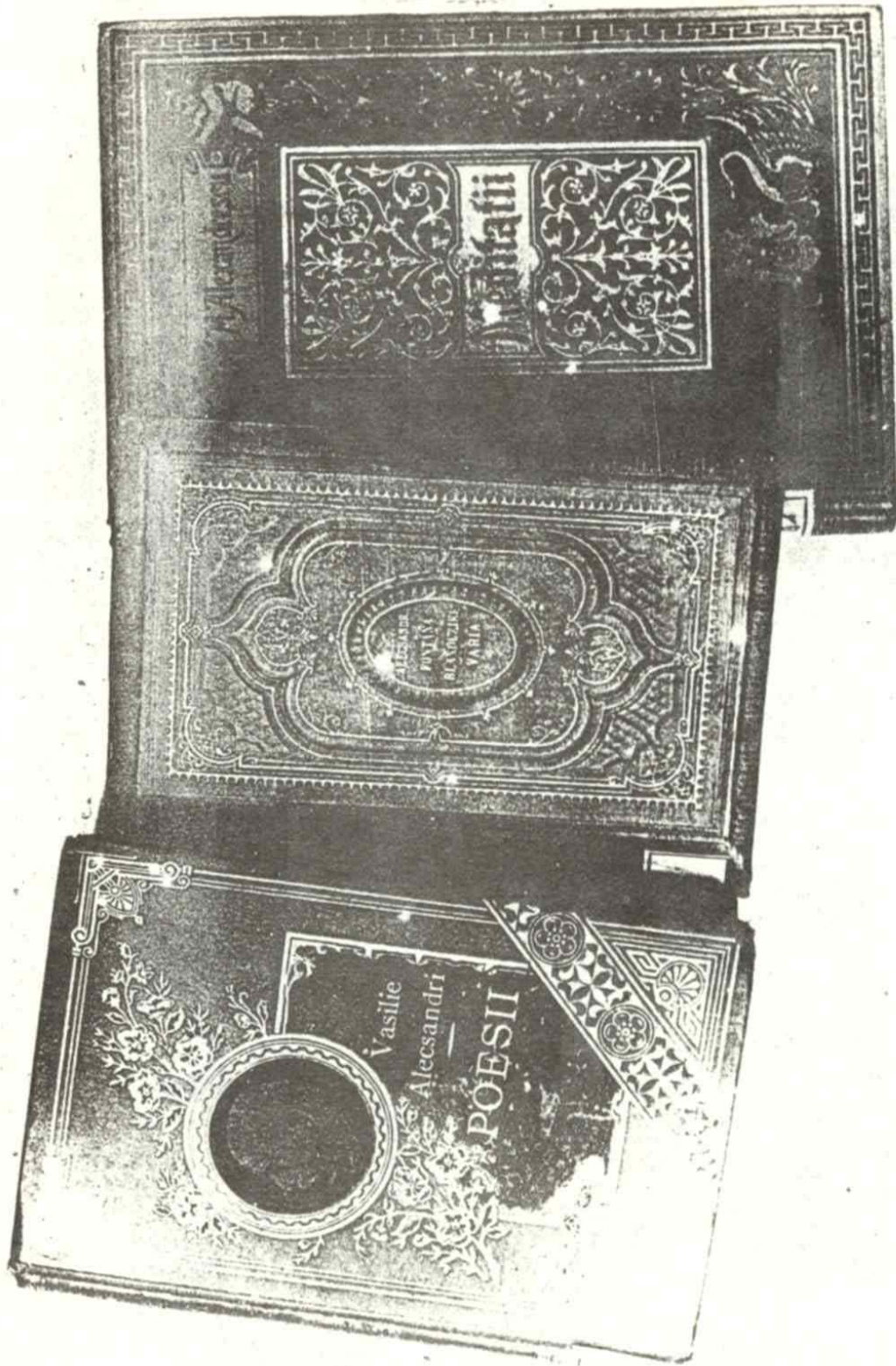
Marochin roșu cu ornamente aurite: chenare bogat ornamentate, evantaie în colțuri și rozetă centrală.

Legătură transilvăneană din sec. al XVIII-lea cu mici medalioane antropomorfe inserate în chenar, care leagă cartea : Simeon, arhiepiscop al Tesalonicului, București, 1756.

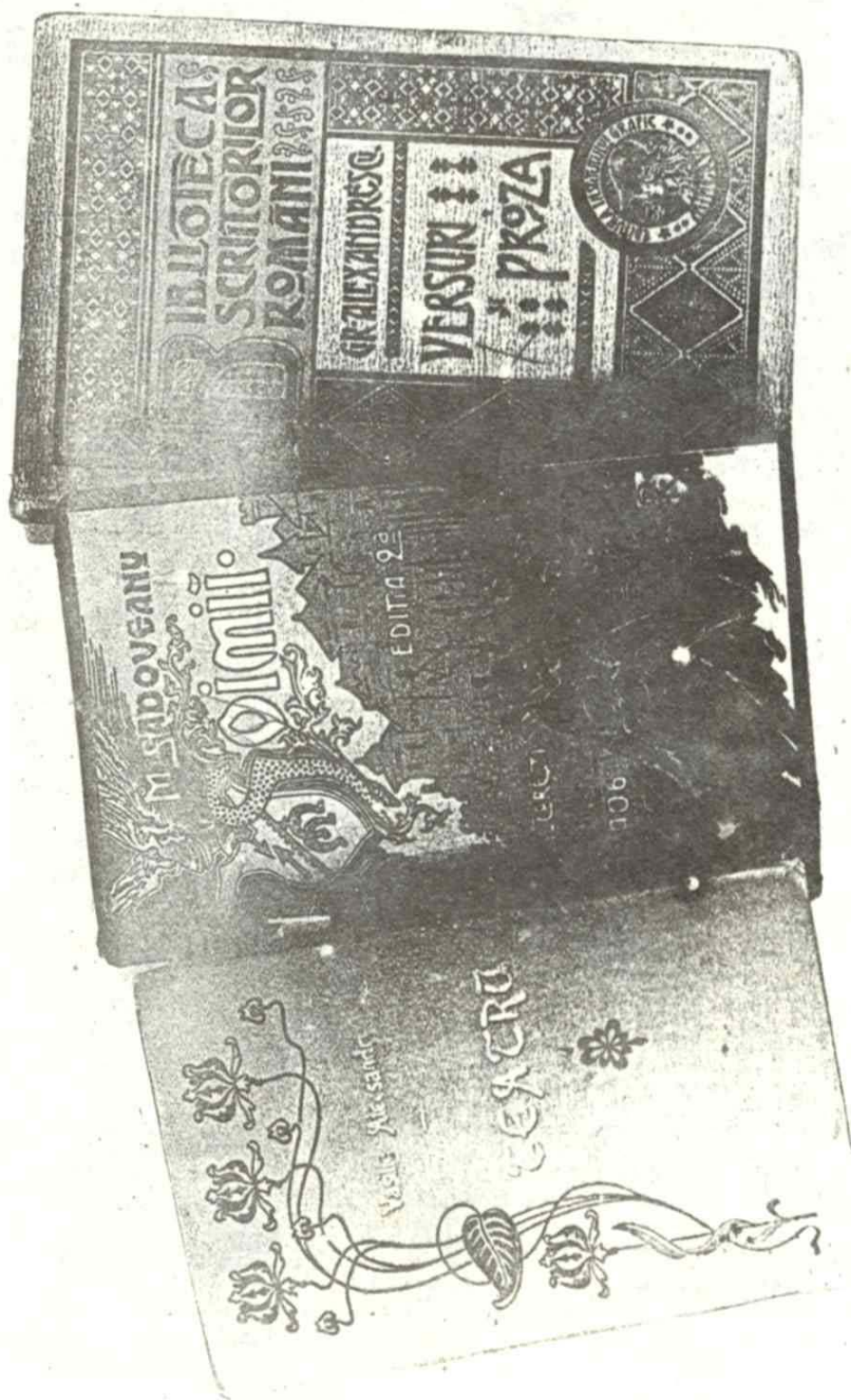
Legătură aurită de sfârșit de sec. al XVIII-lea semnată:
"S-au lucrat de popa Mihai în Iași", care leagă cartea:
Îndreptarea legii, Tîrgoviște, 1642.

Grupaj de coperti ornamentale editoriale de la sfârșitul
secolului al XIX-lea. (București, tipografia Șt. Rasidescu:
București, Sococ, 1884; București, Sococ, 1896)

Legătură parlantă policromă. București, Institutul de arte grafice "Carol Göbl", 1901.

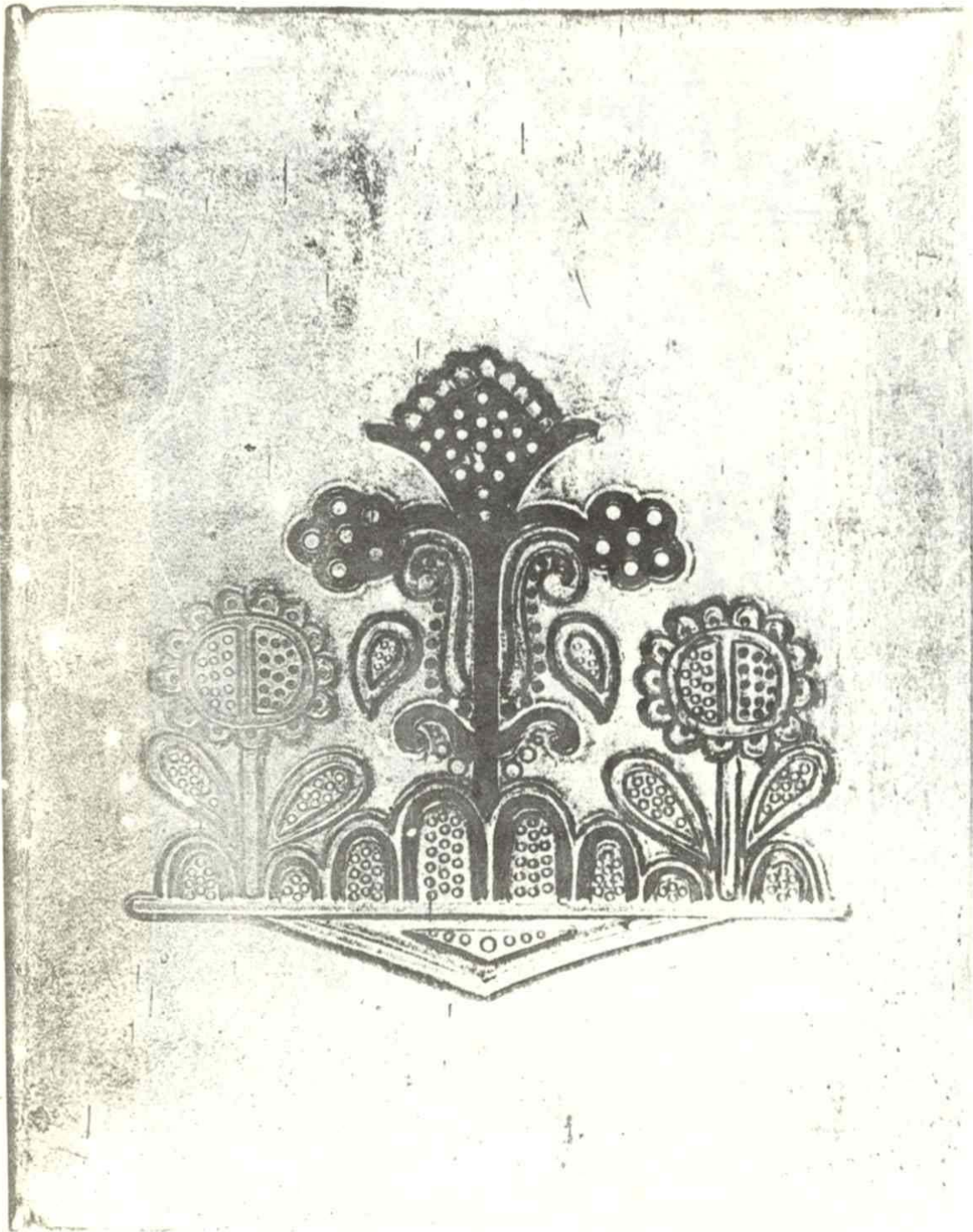

Grupaj de coperti editoriale de la început de secol XX (copertă art-nouveau, București, Soceo, 1903; copertă cu motive naționale, București, Minerva, 1902; copertă parlantă, București, Minerva, 1906)

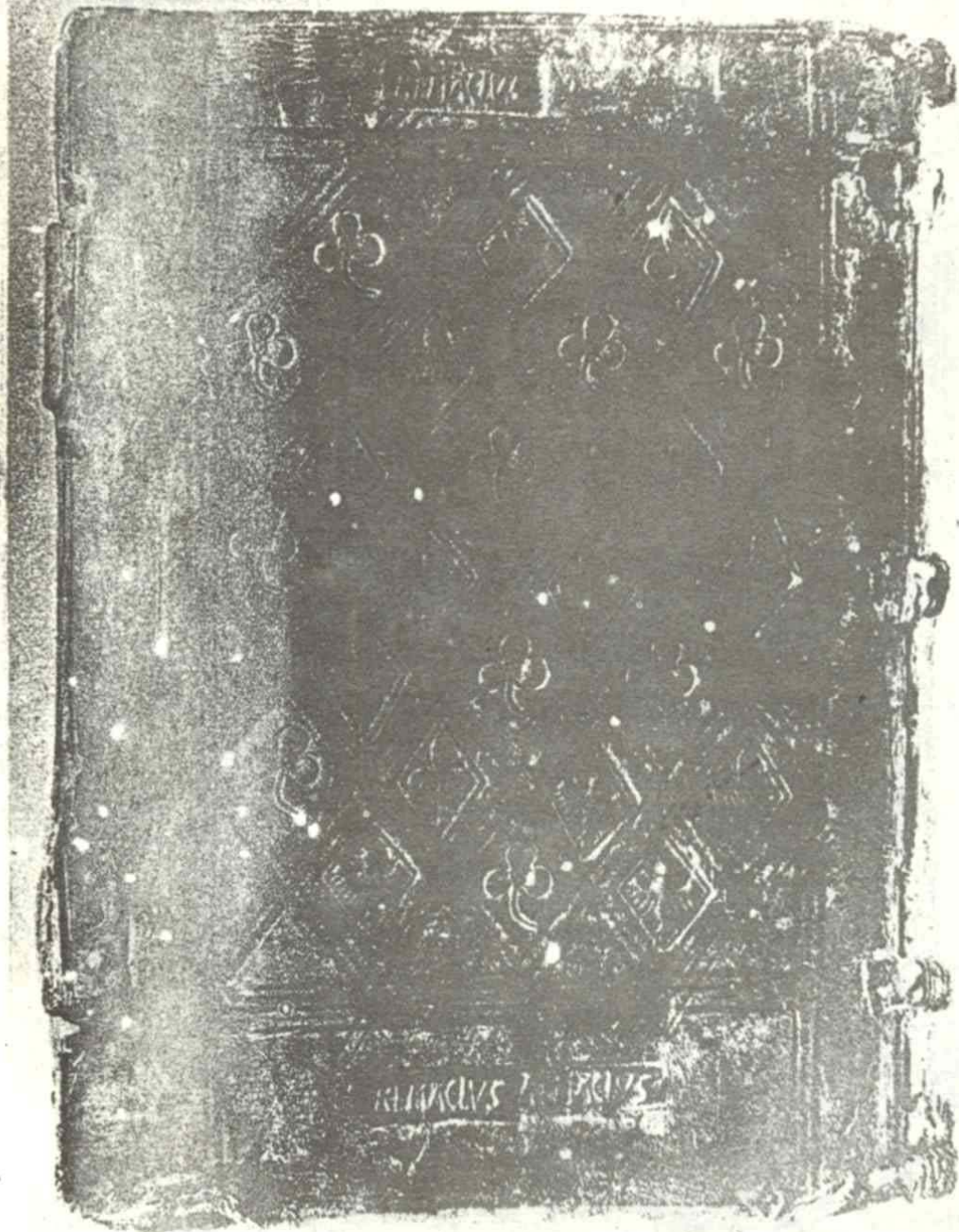
R
A
M
U
R
I

Legătură din piele cu marchetărie, lucrată de G. Brătescu-Voinesti, care leagă un număr festiv al revistei Ramuri, 1905-1929, Craiova, 1929.

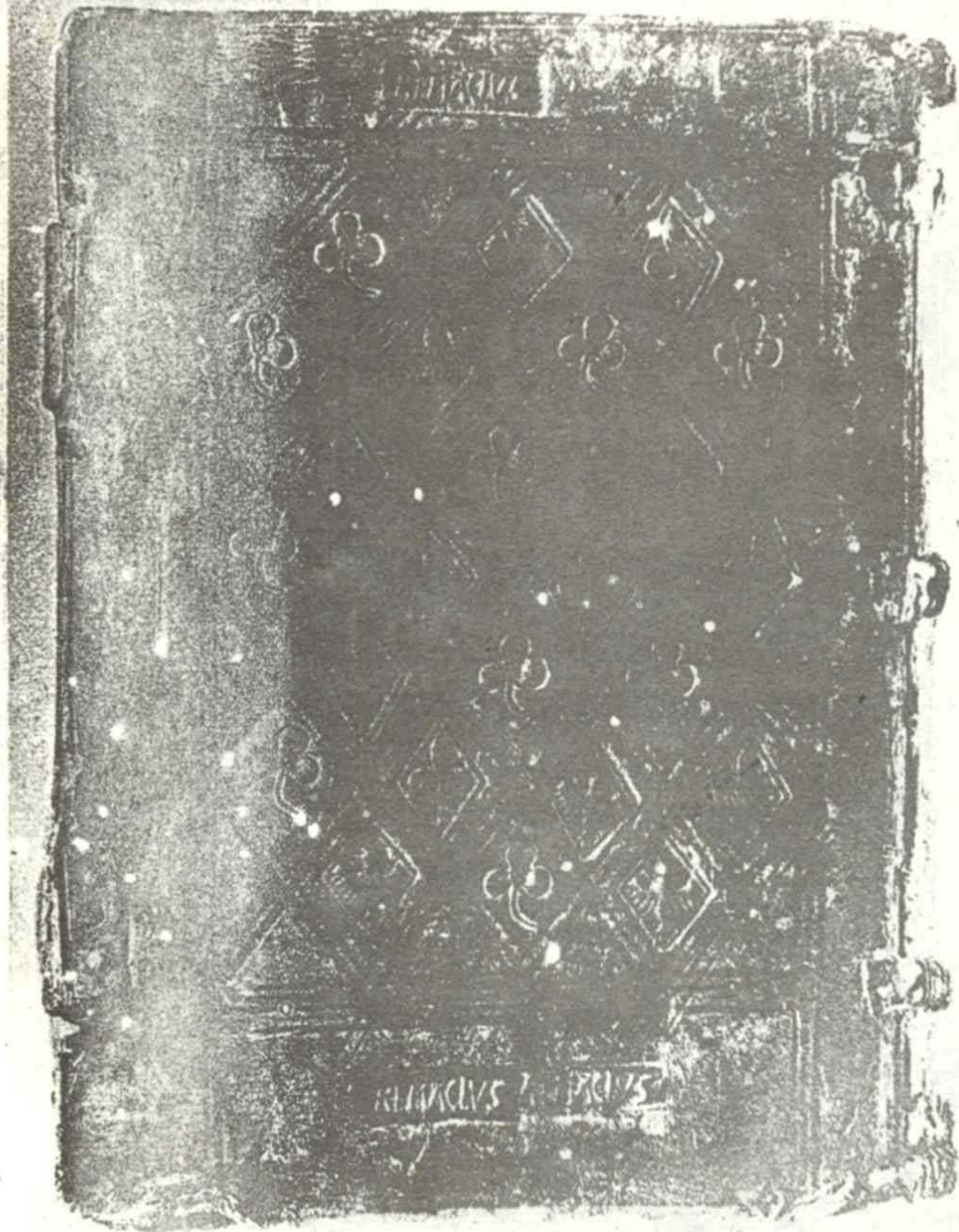
Legătură manuală din piele cu ornamente incizate, care
leagă cartea : L'art populaire en Roumanie, București,
1955.

LEGATURI DE CARTE STRAINA

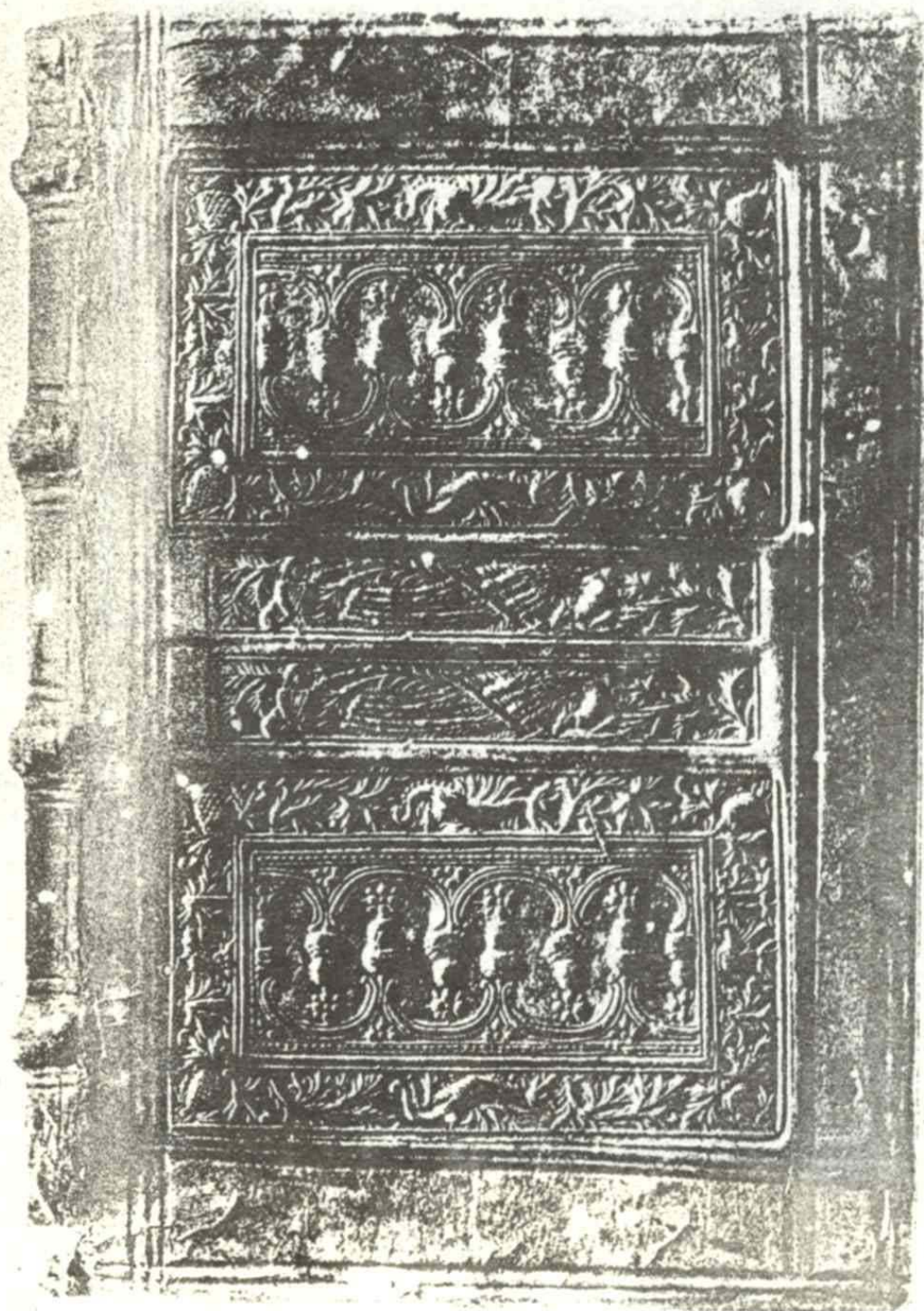
LEGATURA MONASTICA

Chenare concentrice, imprimate cu ruleta în care se înscriu romburi, unde sînt imprimate motive ornamentale.

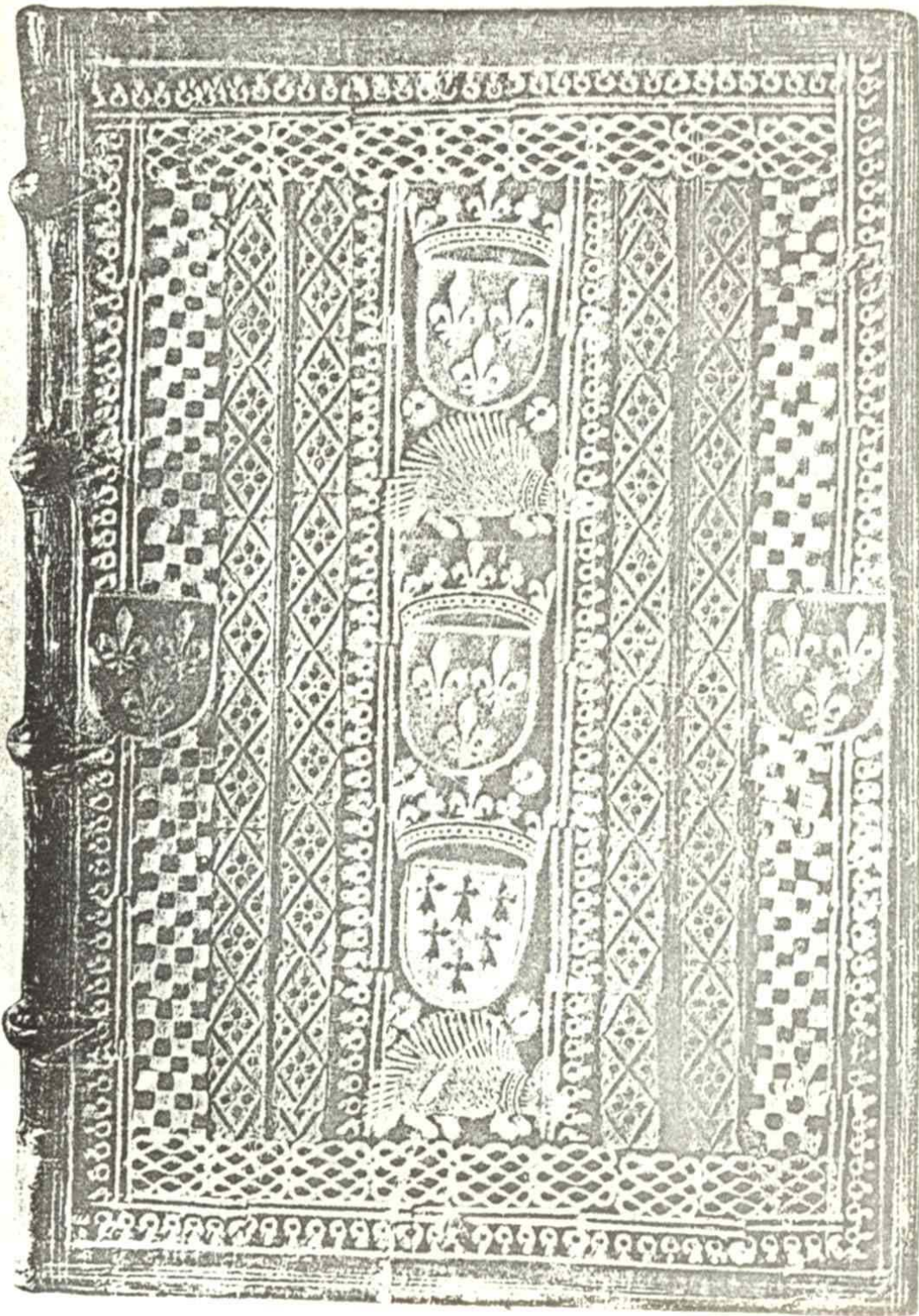

LEGATURA MONASTICA

Chenare concentrice, imprimate cu ruleta în care se înscriu romburi, unde sînt imprimate motive ornamentale.

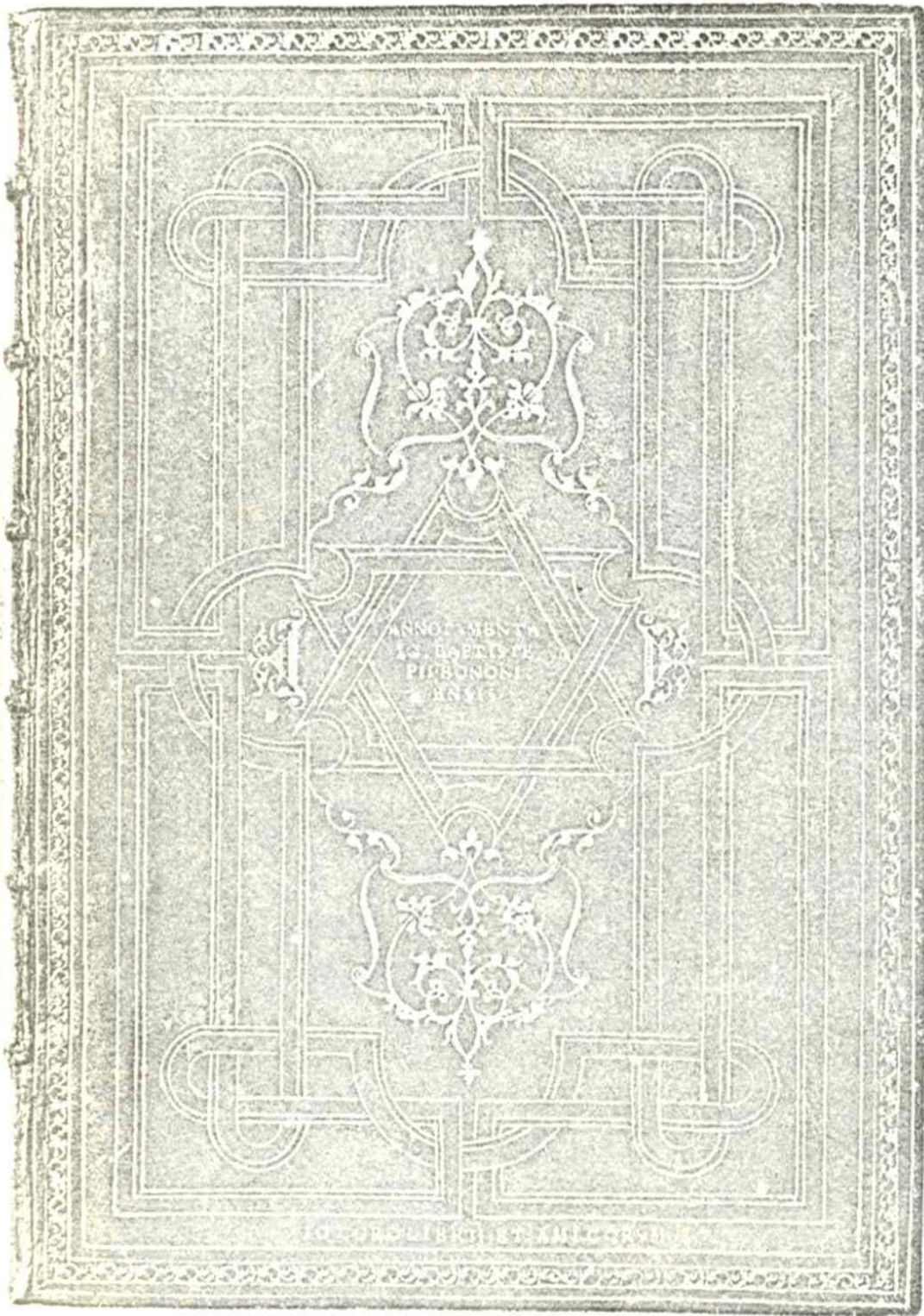

LEGATURA IMPRIMATA CU PLACA
(secolul al XVI-lea)

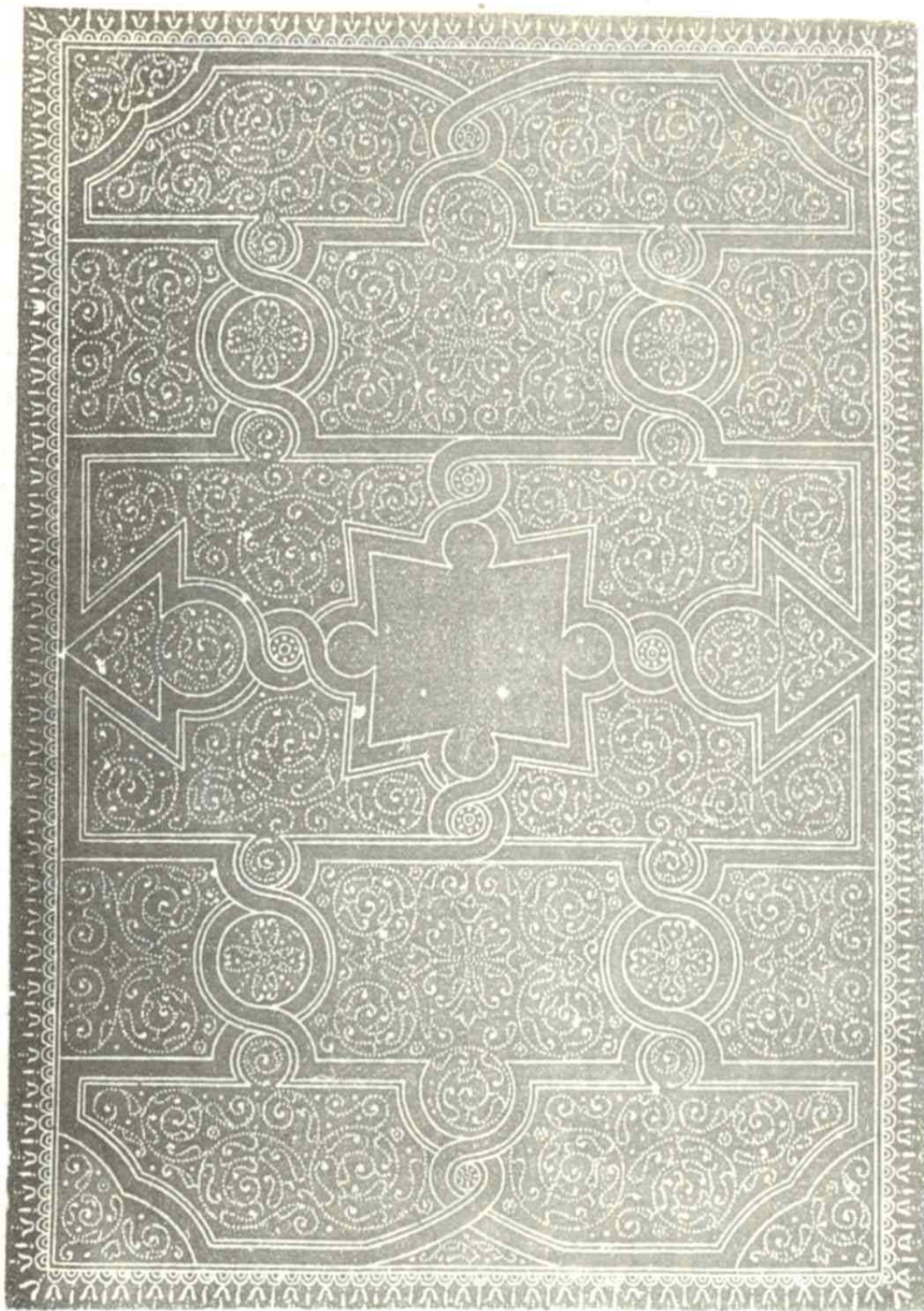

LEGATURA CU BLAZONUL LUI LUDOVIC AL XII-lea
ȘI AL ANNEI DE BRETAGNE

Piele brună lucrată în stilul de tranziție gotic-renastere
(1515)

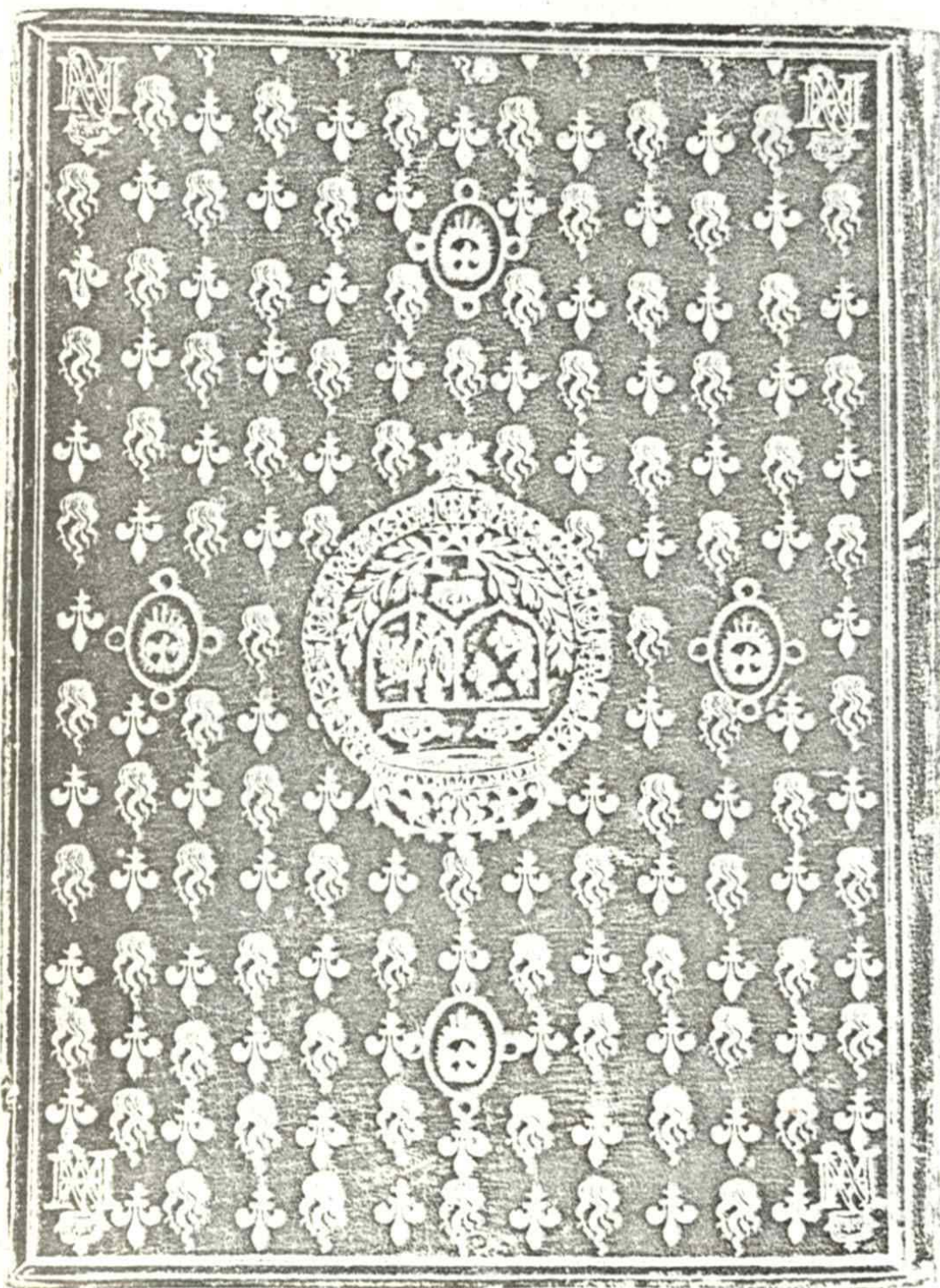

LEGATURA EXECUTATA PENTRU JEAN GROLIER (secolul al XVI-lea)
Marochin verde decorat cu impletituri din chenare și fleuroane
de inspirație italiană.

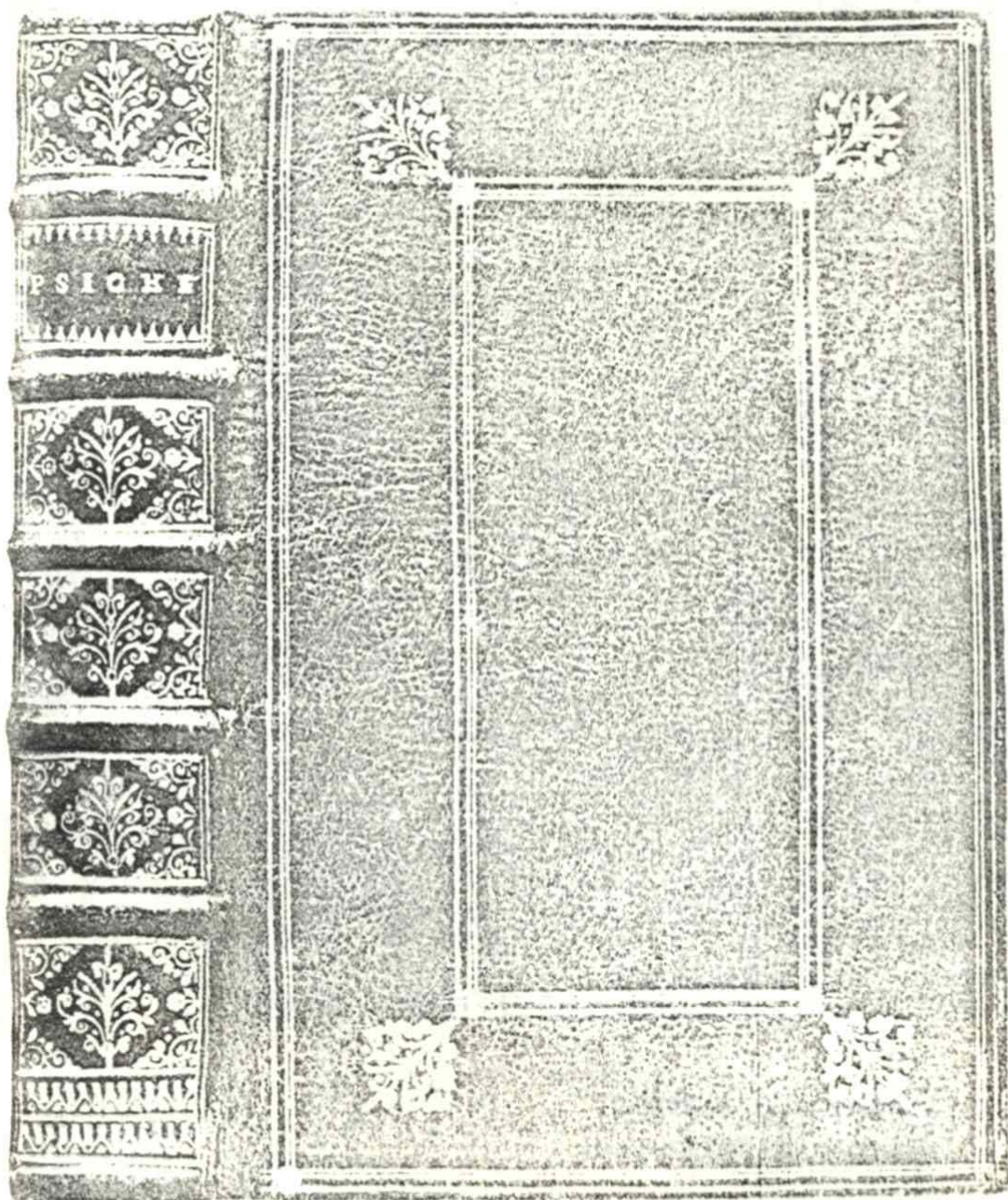
LEGATURA IN STIL "LE GASCON"
(secolul al XVII-lea)

Ornamente din trei linii, cu spirale și fleuroane grevate
din puncte.

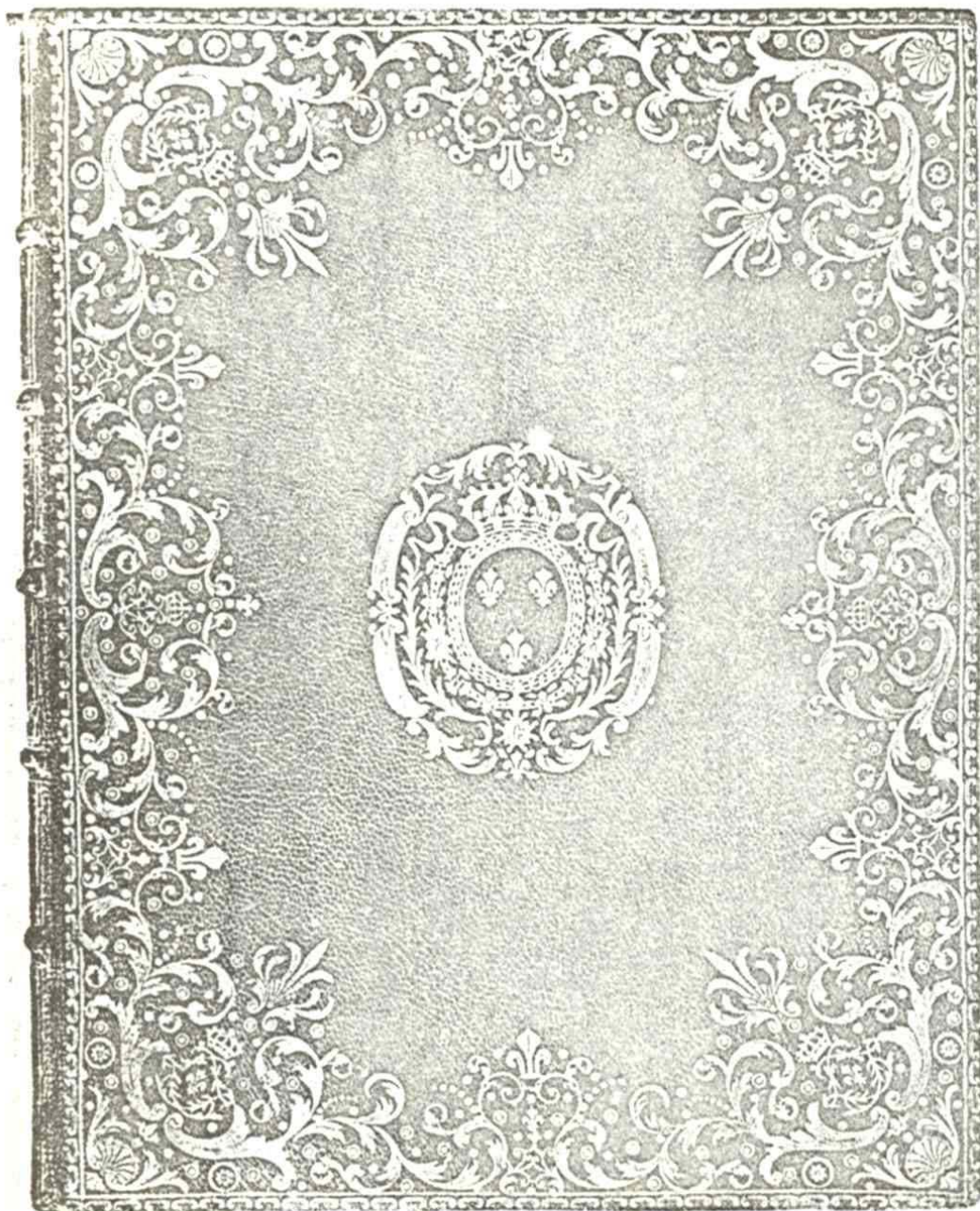
LEGATURA EXECUTATA DE NICOLAS EVE PENTRU
REGETE HENRIC AL III-lea (1578)

Marochin portocaliu închis cu ornamente "semădate" reprezentând flăcări și flori de crin.

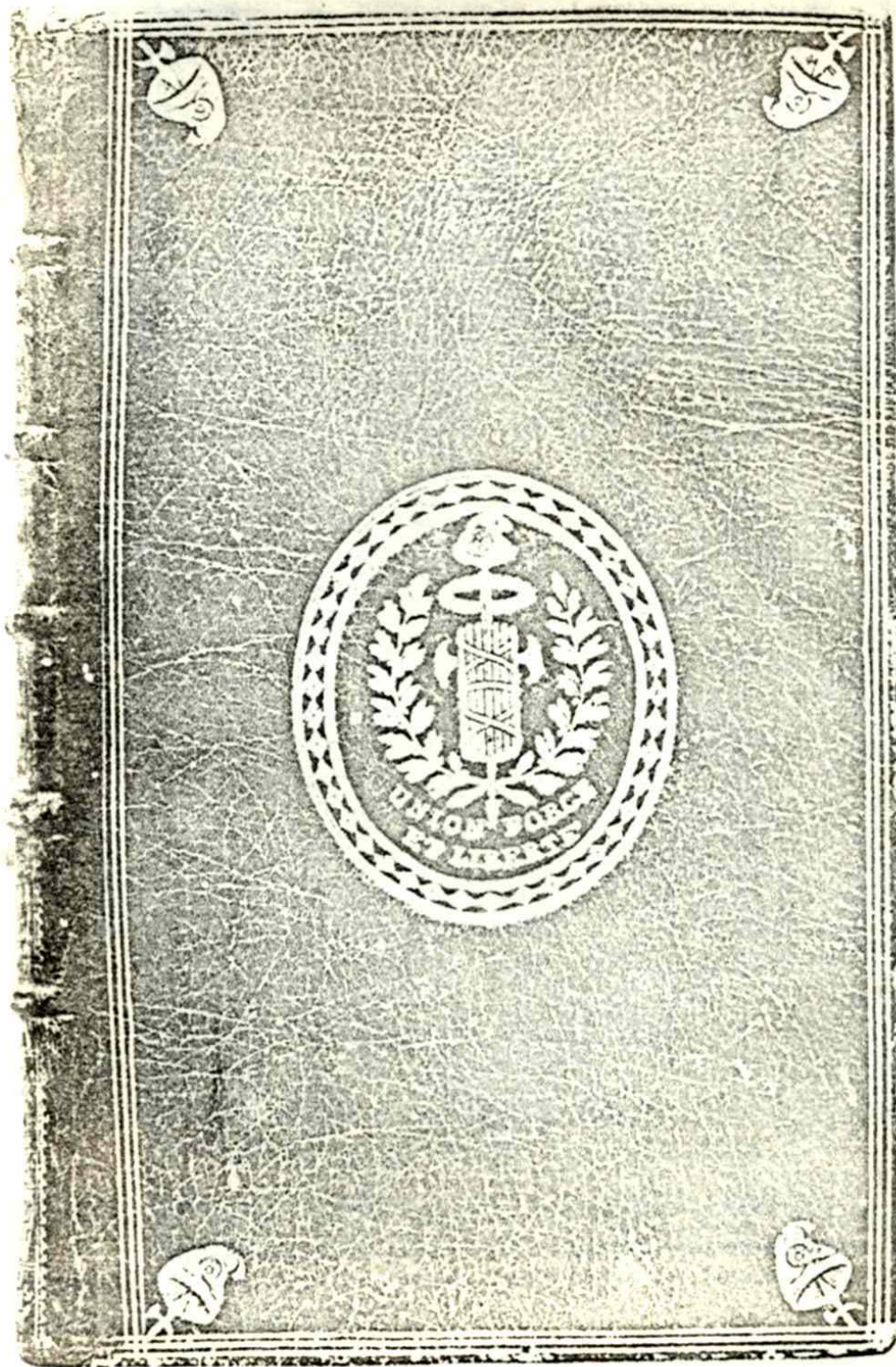

LEGATURA 'CLASICA DE SECOL AL XVII-lea

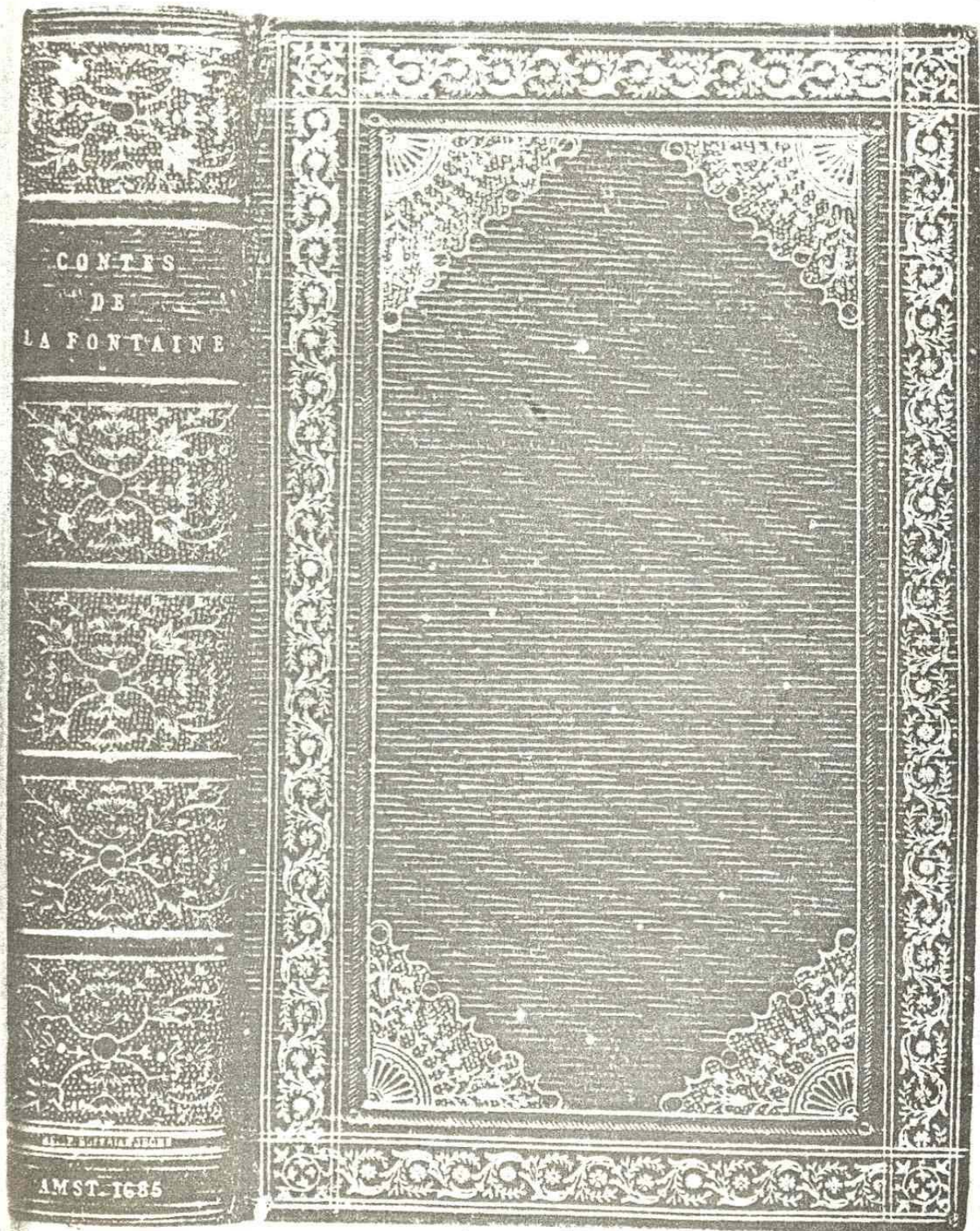
Cotor ornat cu fleuroane și palete gravate. Pe coperte, chenar dublu din linii cu fleuroane în colțuri (acest gen se mai numește și "à la Du Seuil")

LEGATURA "CU DANTELA"
(secolul al XVIII-lea)

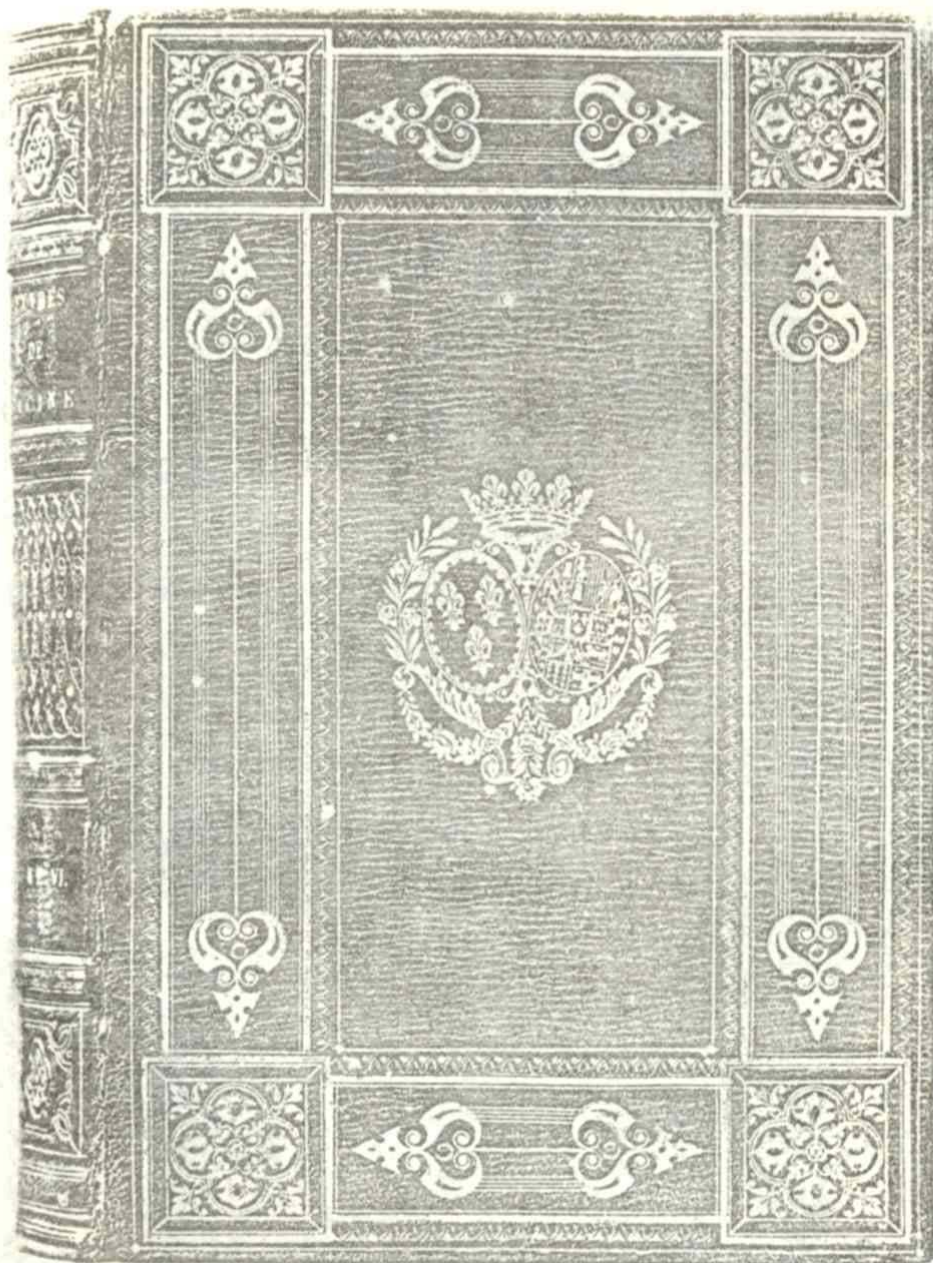

LEGATURA UNUI ALMANAH DE LA 1793
IN STILUL REVOLUTIEI FRANCEZE

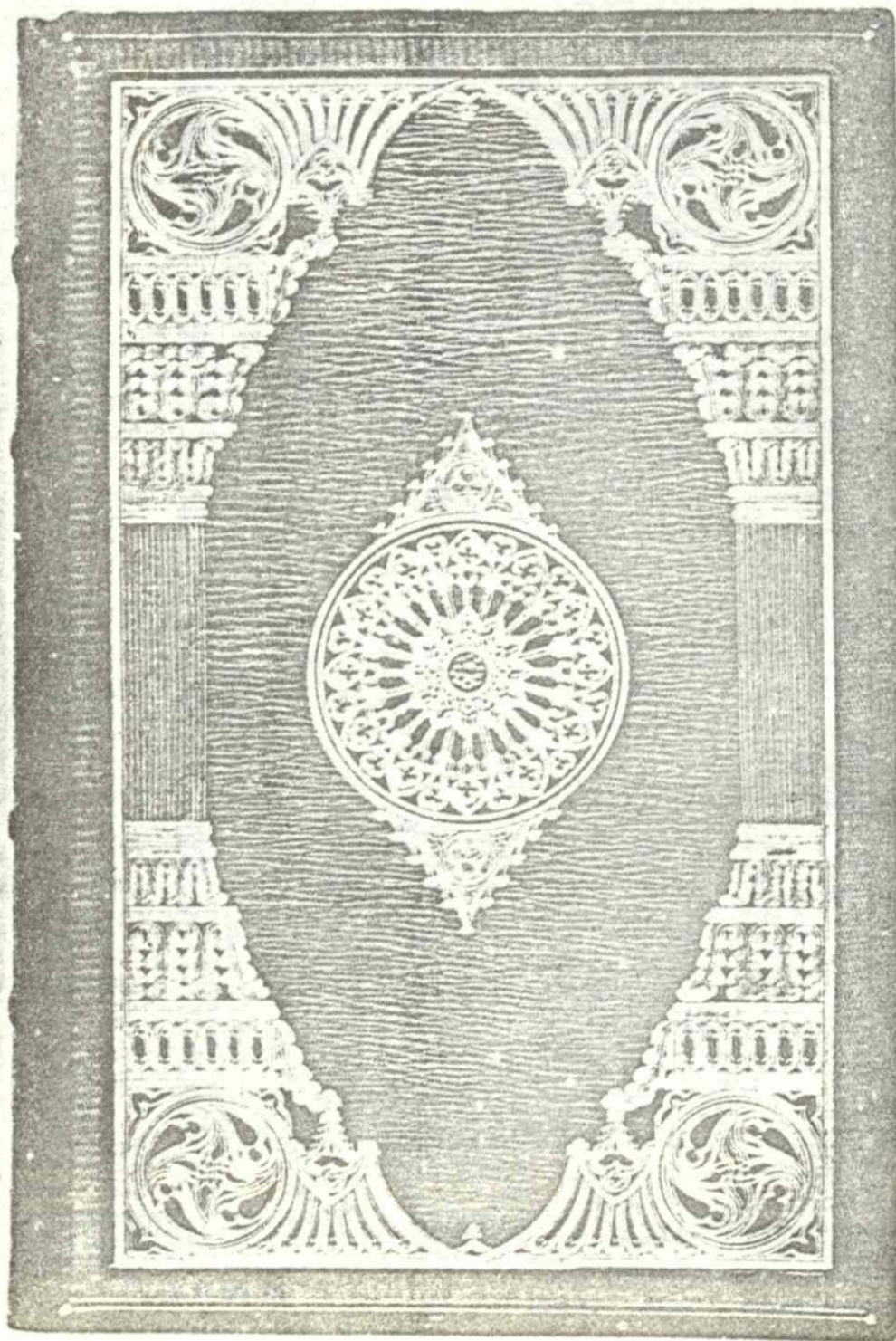
LEGATURA IN-STIL "IMPERIAL"
(inceputul secolului al XIX-lea)

Semnat: Bozerian Le Jeune.

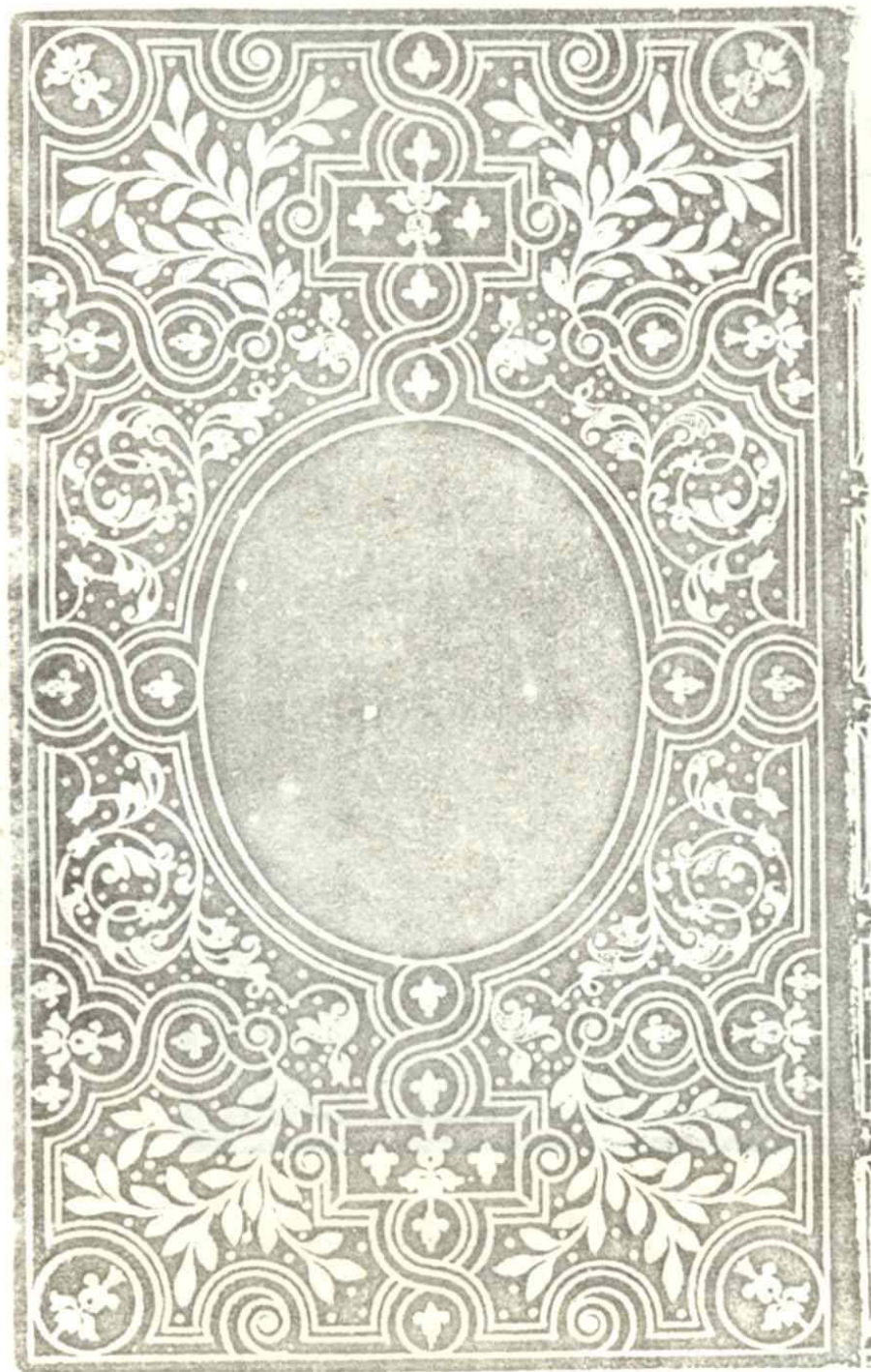
LEGATURA IN STIL "RESTAURATIE" CU BLAZONUL DUCÉSEI DE BERRY

Marochin cu granulație lungă, mozaicat în tonuri diferite.
Semnat: Thouvenin (1826).

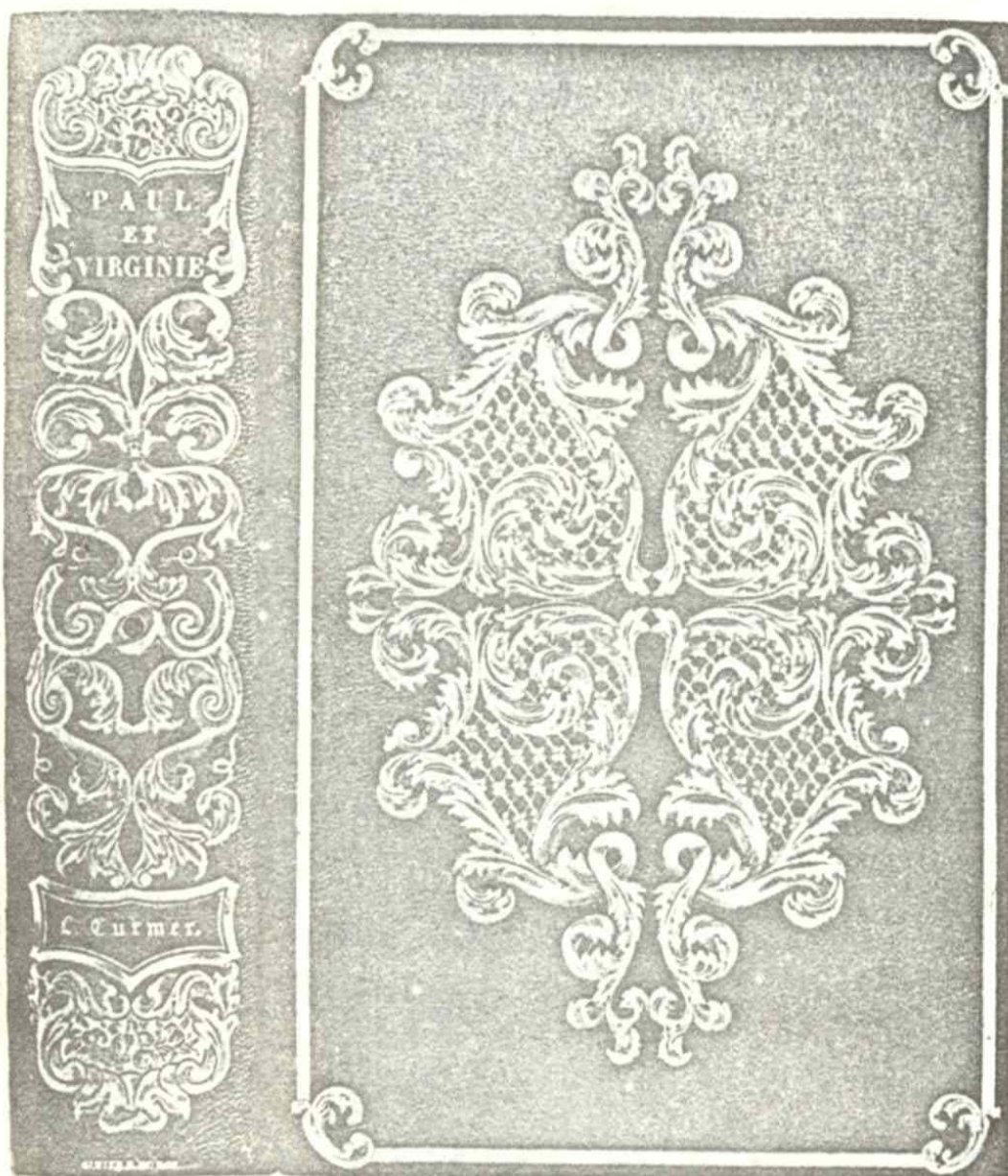
LEGATURA CU DECOR NEO-GOTIC "CU CATEDRALA" SI
ROZETA CENTRALA

Marochin havan cu granulație lungă, mozaicată în tonuri diferite.
Semnat: Thouvenin (1826)

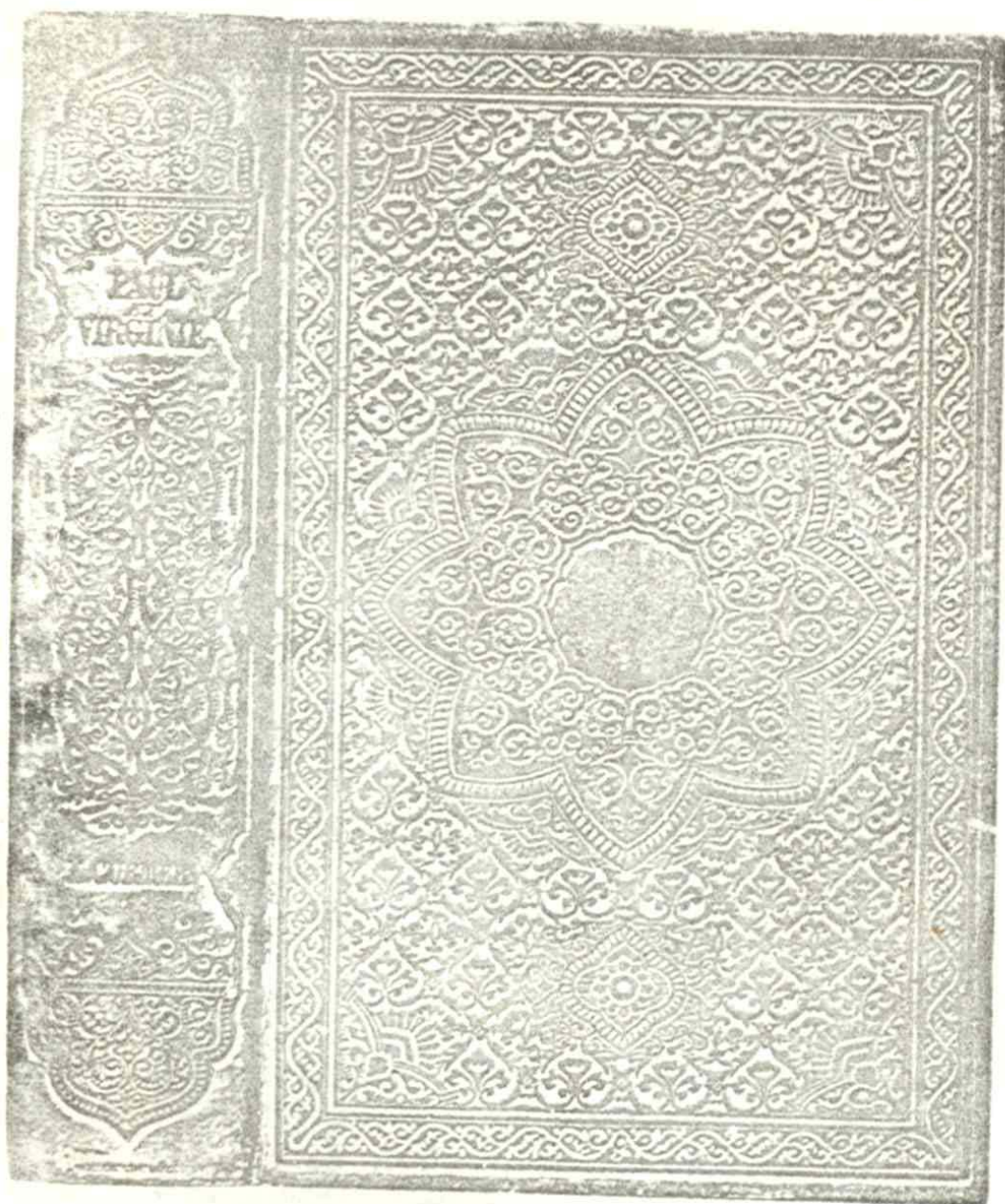
LEGATURA "A LA FANFARE"

Copia unui decor lucrat de Eve. Semnat: Thouvenin (1830)

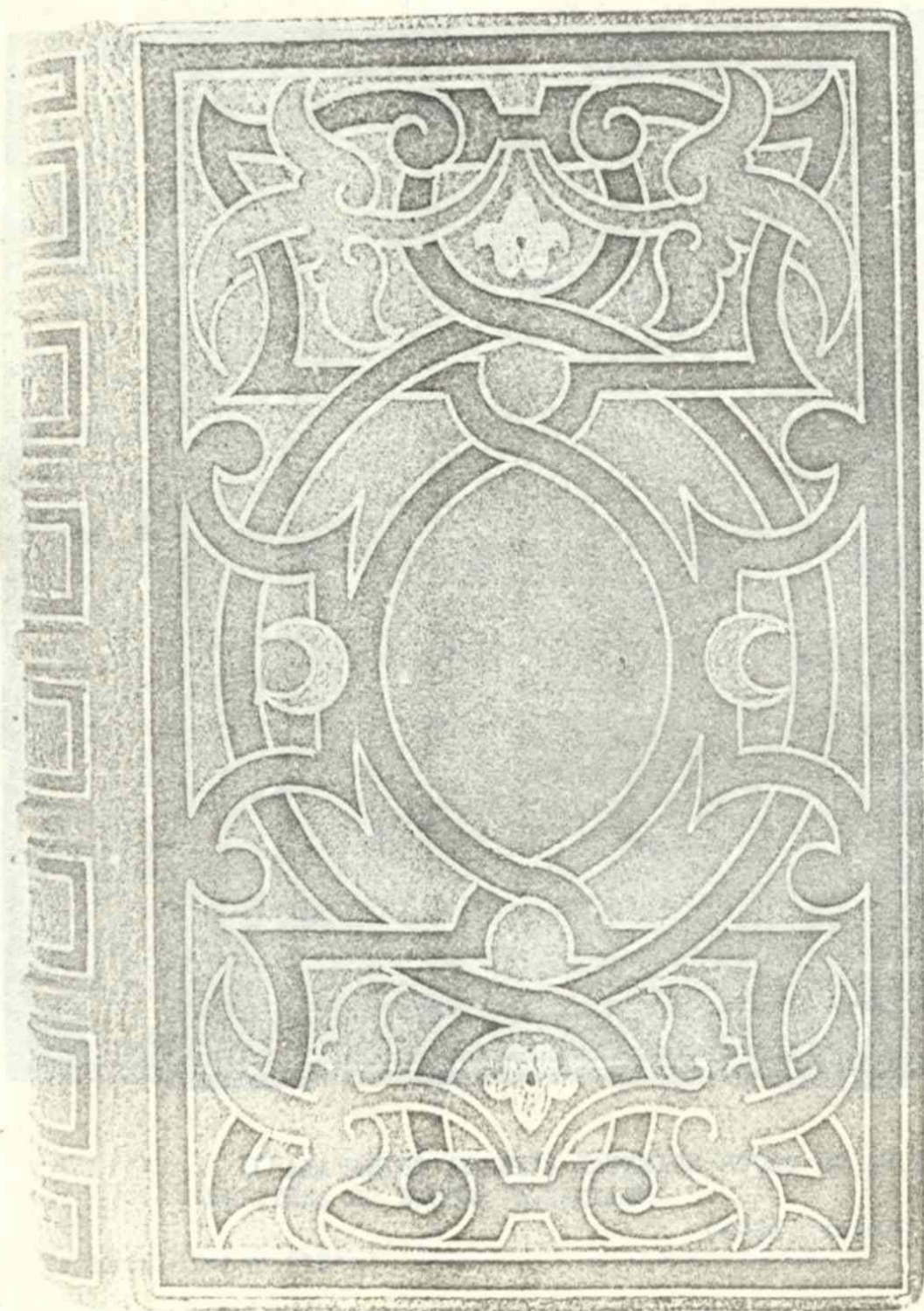
LEGATURA CU DECOR "ROCAILLE"

Semnat: Simier (1840)

LEGATURA CU DECOR ORIENTAL ("PLACA ORIENTALA")

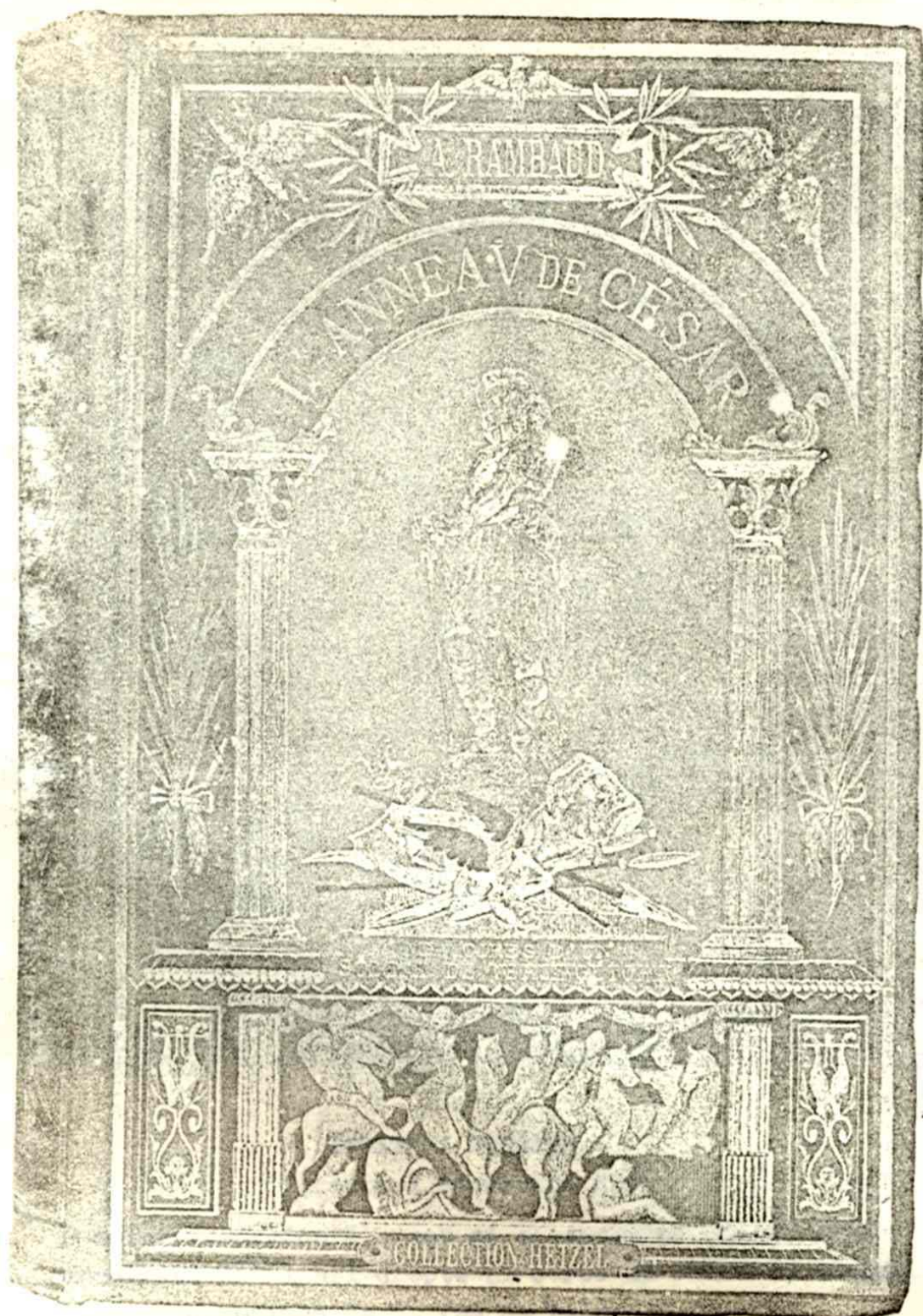
Semnat: Simier (1840)

LEGATURA TIP GROLIER
(sfârșitul secolului al XIX-lea)

Semnat: Marius Michel.

(Herodotus: Histoire... Paris, chez Claude Micard, 1580)

LEGATURA PARLANTA DE EDITURA:
(sfârșitul secolului al XIX-lea)

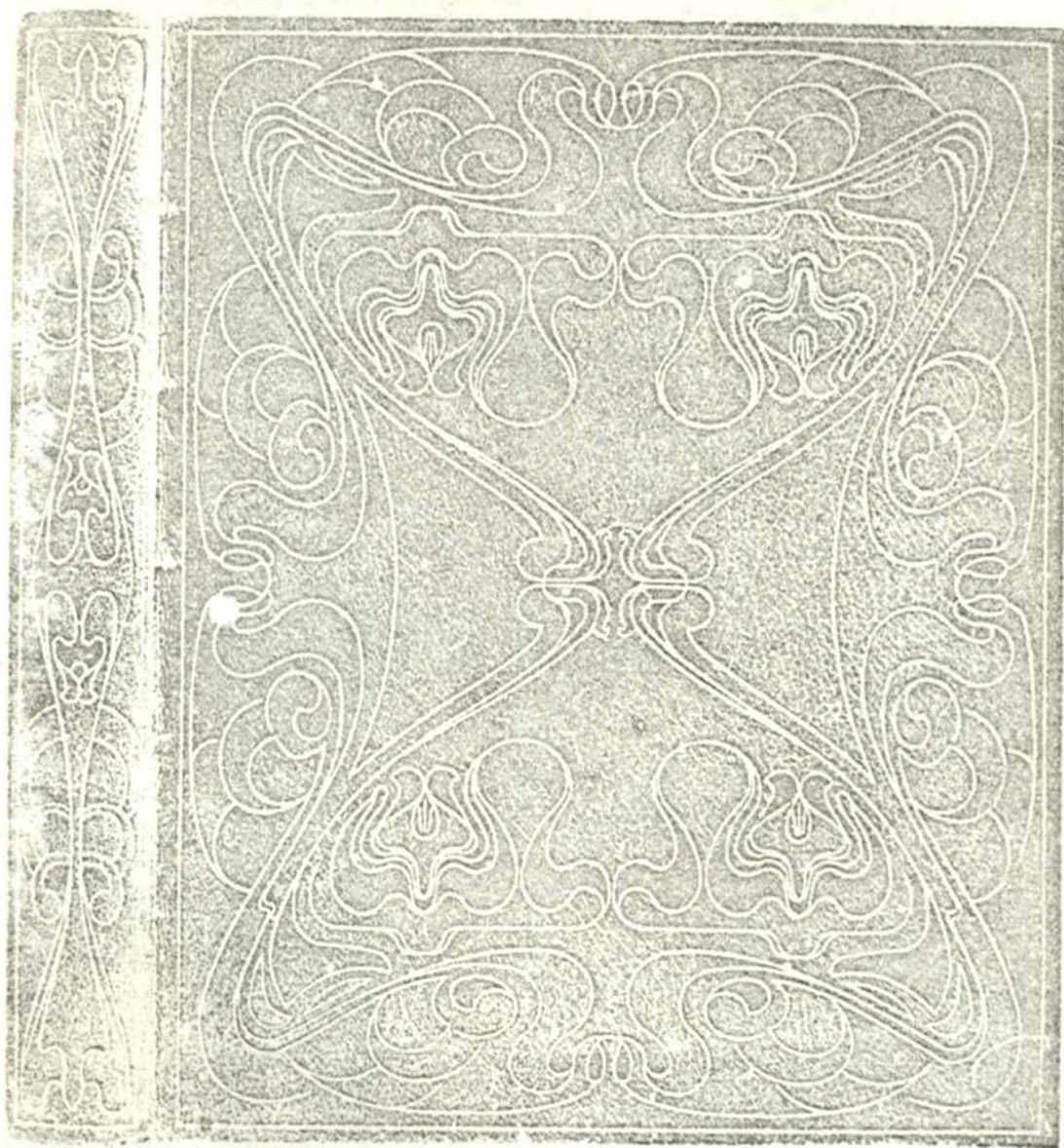
Ornamente policrome fitomorfe și antropomorfe imprimate pe pânză roșie.

(Paris "Hetzal", /1893/)

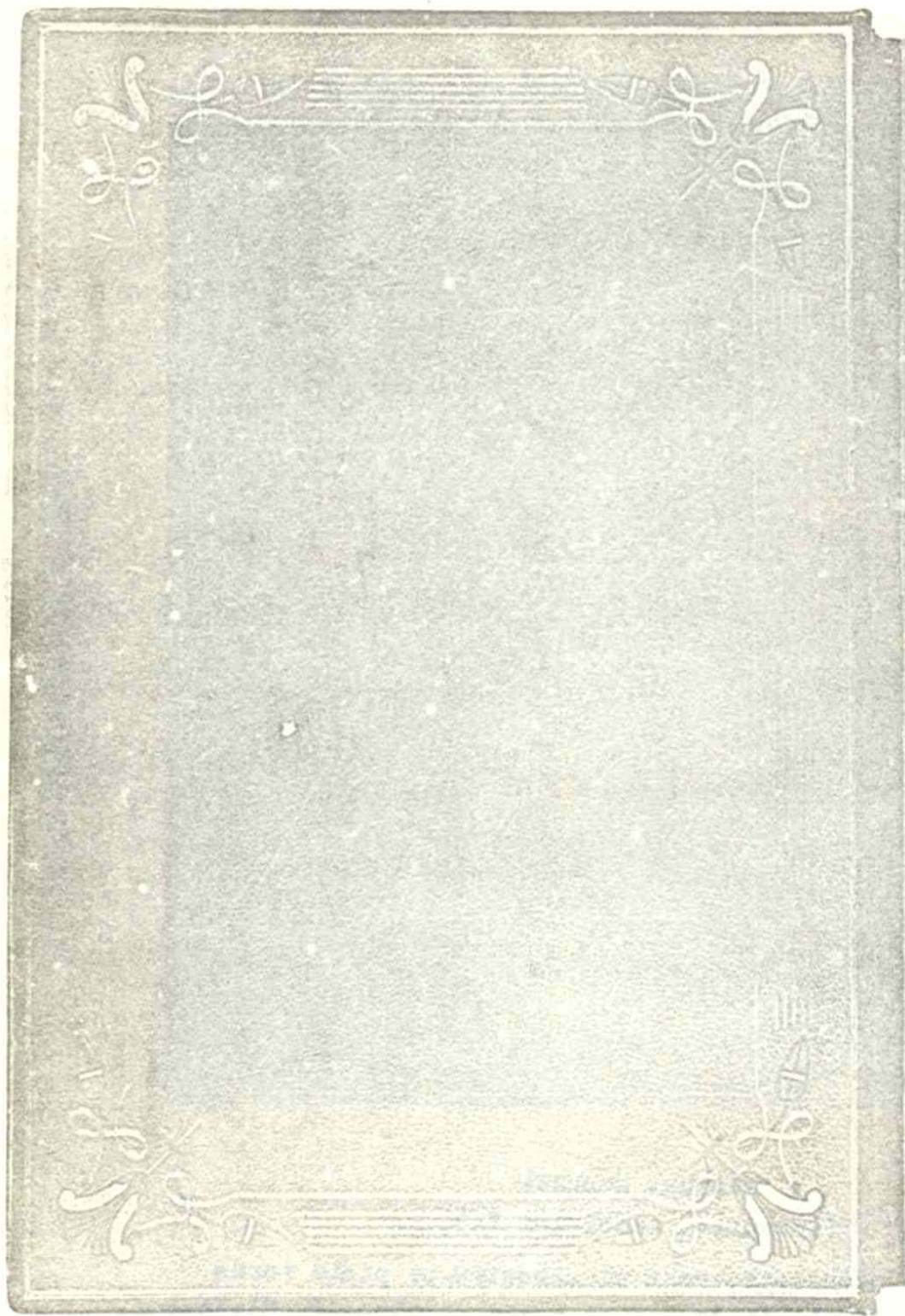
LEGATURA MODERNA
(începutul secolului XX)

Piele lucrată cu dălțița, colorată și patinată de Auguste Lepère, legătură de Mercier.

LEGATURA MODERNA
(începutul secolului XX).

Decorație mozaicată, roșu și albastru pe piele verde
executată din linii drepte și curbe de către P. Claessens
după o compoziție de H. Van de Velde.

LEGATURA MODERNA
(inceputul secolului XX)

Forzaț din piele cu ornamente mozaicate în stil "art-déco".
Semnat: René Aussourd

LEGATURA COMBINATA DIN PIELE SI CARTON
MARMORAT (SECOLUL IX)

1. Notația muzicală în muzica bizantină

1.1. Notația ekfonetică (sec. X-XII)

Ex.: Lecționarul evanghelic de la Iași (tipărit la Editura muzicală, București, 1982)

1.2. Notația Rondă (paleo-bizantină - sec. XIII-XV)

Ex.: MS IV/39 Iași

1.3. Notația Cucuzeliană (medio-bizantină sec. XVI-XVIII)

Ex.: MS nr. 56/544/576 I de la Mănăstirea Putna
(tipărit la Editura muzicală, București, 1980)

1.4. Notația Cucuzeliană de tranziție, spre cea Hrisantică (sfârșitul sec. XVIII - începutul sec. XIX).

Ex.: MS 17477 BCS

1.5. Notația Hrisantică (post bizantină) - oficializată începînd cu sec. XIX.

Ex.: Orice mss. sau tipăritură utilizată în muzica cultului ortodox contemporan.

1.6. Notația lineară (sec. XVI-XVII) - folosește elemente din notația occidentală (portativ cu note rombice).

1.7. Notația kriuky

Ex.: mss. slav 687-BAR

2. Notația muzicală utilizată în vestul Europei

2.1. Notația alfabetică - s-a folosit sub diferite forme încă din Antichitate, păstrîndu-se astăzi numai în țările de limbă engleză și germană. Se mai numește și notație guidoniană (de la numele lui Guido d'Arezzo).

Ex.: C D E F G A H B
do re mi fa sol la si si bemol

2.2. Notația modală (sec. XII - XIII)

Ex.: 1. (322, ...)

2. (22...3)

3. (133...)

4. (23...1)

5. (33...)

6. (43...)

Aceste grupe tipice reproduc celula de bază, deși în practică nu se întâlnesc decât rareori în forma lor inițială.

2.3. Forme vechi de notație - folosite din sec. XIII până în sec. XVI (aproximativ) - notația mensurală sau măsurată.

<u>Note</u>		<u>Pauze</u>
	maxima	
	longa	
	breve	
	semi-breve	
	minima	
	semi-minima	
	fusa	
	semi-fusa	

3. Bas continuu = bas cifrat (engl.: thorough-bass; germ.: Generalbass; ital.: basso continuo; spaniolă: bajo continuo; fr.: basse continue).

Ex.:

C U P R I N S

Pag.

1. Cuvînt înainte	
2. Notă asupra ediției	
3. Partea I : Instrucțiuni de completare a Fișei analitice de evidență pentru bunuri mobile: carte și manuscris	
3.1 Prezentarea generală a Fișei analitice de evidență	I
3.2 Ordonarea cîmpurilor	III
3.3 Eticheta	1
3.4 Descrierea cîmpurilor	16
3.5 Vedeta	53
3.6 Descrierea manuscriselor	101
4. Partea a II-a : Glosar de termeni	
4.1 Termeni în limba română	114
4.2 Termeni în limbi străine	138
5. Partea a III-a : Clasificarea zecimală universală. Tabelă prescurtată	143
6. Partea a IV-a : Exemple de fișe analitice de evidență pe tipuri de descriere	163
6.1 Carte românească	164
6.2 Carte străină	168
6.3 Manuscris	200
7. Partea a V-a : Materiale auxiliare	
7.1 Elementele necesare determinării formatului cărții	210
7.2 Părțile cărții	211
7.3 Date sumare privind legătura de carte	212
7.4 Tipuri de legături	226
7.5 Notăția muzicală bizantină	263